

A HÉT

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY

I. évfolyam

SZERKESZTI
KISS JÓZSEF.

29. szám

TARTALOM:

TIBORCZ:

A nyár.

Koburg Clementine hgnő.

MURAI KÁROLY:

Kisütött a nap.

IFJ. APÁTHY ISTVÁN:

A Syrén-szigetekről.

GUI DE MAUPASSANT:

A rózsza király.

CHYZER KORNÉLNÉ:

Fürdő saison.

NYÁRY SÁNDOR:

A szerelem a művészetben.

A HÉTRŐL.

ELŐHIZETÉS:

Egész évre 10 frt — kr.

Félévre . . 5 „ — „

Negyedévre 2 „ 50 „

Egyes szám ára 20 kr.

Hornyánszky Viktor
Budapesten

Koburg Clementine herczegnő.

A SZÉPÍTŐSZEREK LEGTÖKÉLETESBJE

a KADA-féle folyékony naphol-szappan és naphol-crème,

mely mindenféle kiütés, májfolt, szeplő, sömör, vörösség, bőrhámlás és bőrtka (mitesser) ellen felülmúlhatatlan és ártalmatlan szer.

Egy üveg szappan 87 kr. Egy üveg-szelencze naphol-crème 2 frt.

Főraktár: Török József gyógyszer-tárában Budapesten, király-utca 12,

továbbá kapható Budapesten Neruda Nándor Hatvani-utca; Molnár és Moser Koronaherczeg-utca és a készítőnél, Kada István gyógyszerésznél, Budapest, VII. ker., Rákosfalva, továbbá minden nagyobb forgalmú gyógyszer-tár és illatszer-üzletben. — Vidéki raktárak: Kecskemét: Molnár Pál; Miskolc: dr. Szabó Gyula; Mohács: Luiszer Viktor; Pécs: Göbel Kálmán; Székesfehérvár: Diaballa Gy.; Temesvár: Klausmann és Albert gyógyszerészeknél.

TEMESVÁRI MÓR,
cs. és k. cipő és csizmagyár.

BUDAPEST,
József-körút 44. sz.
Telefon összekötés.
Kittüntetve elismerő oklevéllel és sok éremmel.
Elad kézség mellett legutányosab árákon legtartósabb cipőrukat. Né csugos topán bőr vagy latingbó erős talppal 3.-3.50. Uri topán vikozos vagy chagrain bőrből, szögelt talppal 4.-, 5.-. Magas térdcsizma mákat, vízhatlan bagaria-bőrből, erő dupla talppal 9.-, 12.-. Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek. Megbizások utánvétel mellett lelkiismeretesen foglatoztatnak. Nem tetsző árak kézséggel visszavetnek.

Pályázati hirdetmény

tűzifa szállítása iránt.

A m. kir. államvasutak központi hálózata részére 1890. évben még szükséges mintegy 18000 köbméter kemény, usztatlan tűzifa-mennyiség és pedig mintegy 16000 köbméter hasábfá és mintegy 2000 m. dorongfa szállításának biztosítása céljából ezennel nyilvános pályázat hirdettetik.

A m. kir. államvasutak igazgatósága, alkalmazottai magán szükségletének részbeni fedezésére, valamint a személykocsik és hivatalos helyiségek felítésére 1890. évi október hótól 1891. évi december hó végéig szükséges mintegy 4500 tonna darabos vagy koczkaszén szállítása iránt, nyilvános pályázatot hirdet.

A gács-magyar közös forgalomban fennálló összes közvetlen díjszabások 1890. augusztus hó 15-én hatályon kívül helyeztetnek.

A miskolc-debreczeni vonalon fekvő Harkány állomás neve a kereskedelem-ügyi miniszter rendeletére «Takta-Harkány»-ra változtatott.

Ausztria-Magyarország, Szerbia, Bulgária és Törökország közötti közvetlen forgalomban f. é. július hó 15-ével új személy- és podgyász-díjszabás lép hatályba, mely Bécs, Budapest és Oderberg, valamint a m. kir. államvasutak budapest-zimonyi vonalának néhány állomásáról Szerbia, Bulgária és Törökország fontosabb állomásaira, valamint a nevezett balkán államok egymásközötti forgalmában a keleti express-vonat, továbbá gyors- és személyvonatokra közvetlen tetemesen mérsékelt menetdíjakat és podgyász-díjtételeket tartalmaz.

A m. kir. államvasutak kezelése alatt álló varasd-goluboveczi helyiérdekű vasúton a megnyitás napjával ezen vasút árudíjszabása (II rész) lép életbe, melynek példányai a m. kir. államvasutak díjszabási szakosztályában darabonként 30 krért kaphatók.

Folyó évi július hó 10-től kezdve Szolnokról Mező-Turig, a jelenleg közlekedő vegyes vonatok egyidejűleg történő beszüntetése mellett, tehervonat személyszállítással fog forgalomba helyezettetni.

A m. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint f. évi július hó 10-én az arad-temesvári vonalon új menetrend fog életbe lépni. Ezen új menetrend szerint mindkét irányban 3-3 vonat fog közlekedni és pedig: személyvonat csatlakozással Budapest és Tövis felől; vegyes vonat csatlakozással Budapest felől; vegyes vonat csatlakozással Tövis felől; személyvonat Temesvárról csatlakozást talál Budapest felé; vegyes vonat Temesvárról csatlakozást talál Tövis felé, végre vegyes vonat Temesvárról csatlakozást talál Budapest felé.

A m. kir. államvasutak zákány-fiumei vonalán közlekedő 1. és 2. számú gyorsvonatok, folyó évi július hó 1-től kezdve Dugosello állomáson utasok fel- és leszállása céljából feltételeesen meg fognak állani.

Faneműek után fennálló különböző díjtételek egyenlősítése Fiumével és Triesttel való forgalomban. A faforgalom emelése és különösen a donga-kivitel előmozdítása érdekében a magyar királyi államvasutakon, valamint az arad-temesvári vasút, szamosvölgyi-, pécs-barcsi-, mohács-pécsi-, magyar északkeleti vasút, a szab. osztrák-magyar államvasúttársaság és a cs. kir. szab. déli vasúttársaság vonalainak állomásairól, fennálló kötelező fadíjtételek egyenlősítése határozottat el, oly módon, hogy az illető díjszabásunkba különböző fanemekre foglalt legolcsóbb díjtételek fognak alkalmaztatni. Ezen intézkedés folytán, különösen távolabbi viszonylatokban és főleg dongára nézve jelentékeny — kocsinként 23 frtig terjedő — viteldíj-mérséklések állnak be. A közelebbi feltételek a «Vasúti és közlekedési közlöny»-ben egyidejűleg közzétett hirdetményből vehetők ki.

A m. kir. államvasutak Budapest és Kolozsvár között közlekedő 301. és 302. sz. gyorsvonatai f. évi július hó 10-től kezdve Süly-Sáp állomáson fel- és leszállása céljából, feltételeesen meg fognak állani.

A m. kir. államvasutak igazgatósága a budapest-ferenczvárosi állomáson létesítendő magasépítmenyű munkáknak biztosítására ezennel nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet. A végrehajtandó munkák a következők: 1. Egy négyvágányú és 12 gépre való mozdony sín. 2. Négy tisztítógödör a mozdony sín előtt. 3. Két darú akna a mozdony sín előtt. 4. Szenraktár 480 tonnára négy rekeszszel. 5. Egy 13.50 m. átmérőjű fordítókorong alapozása. A fenti munkák költségei kerekösszegetben 55,400 frtra vannak előírva. A tervek, a költségvetési minta, a szerződési tervezet és munkák végrehajtásához kötött feltételek, valamint az ajánlati minta és a versenyfeltételek Budapest a m. kir. államvasutak magasépítmenyű osztályában (Andrássy-út, 73. III. em. 39.) a hivatalos órák alatt (vasár- és ünnepnapok kivételével reggeli 8 órától délután 2 óráig megtekinthetők.) Az építés tárgyában terjedő ajánlatok legkésőbb f. é. július hó 5-én déli 12 óráig nyújtandók be alólírott igazgatóság vezértitkárságánál (Andrássy-út, 73. I. em. 23.). Minden ajánlat kellőleg bélyegyezve, lepecsételve és a következő felirással ellátva nyújtandó be: «Ajánlat a budapest-ferenczvárosi állomáson létesítendő magasépítmenyű munkákra.» Csak az összes munkákra vonatkozó ajánlatok fognak tekintetbe vétetni. A 1400 frtnyi bánatpénz a m. kir. államvasutak főpénztáránál vagy készpénzben, vagy a pályázat feltételekben felsorolt állami letételekre alkalmas értékpapírokban legkésőbb az ajánlat tárgyalást megelőző napon az az július hó 4-én déli 12 óráig megteendő le. Az érték papírok a letélt megelőző nap tőzsdei árfolyamának 90 %-ával számítva, de ha azok árfolyama a névértéken alul áll, a napi árfolyam 90 százalékaival számítva fogadtatnak el bánatpénzül. Posta útján beküldendő bánatpénzek térítvevény mellett adandók fel. Távirati úton tett, vagy elkésve érkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Budapest, 1890. július havában.

Az igazgatóság.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre . . . . . frt 10.—

Fél évre . . . . . » 5.—

Negyedévre . . . . . » 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség:

BUDAPEST
VIII., József-körút 44. szám.Kiadóhivatal:
V., Akadémia-utca 4. szám.Kéziratok vissza nem
adatnak.

Budapest, július 20.

Lapunk azon tisztelt előfizetőit, kik előfizetésüket még meg nem újították, felkérjük, hogy az előfizetési pénzeket mielőbb beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Nyár.

(Lyrai aloék a pokolgépek városából.)

Budapest, július századikán.

Hiján az irányadó, a felsőbb tizezernek, mely immár más, boldogabb vidékek felé adja az irányt, — ide s tova vagy háromszázkilenczvenezeren rójuk a legvilágosabb, a legnaposabb s legmelegebb Afrikának olvadó asphaltját. E tömegből leszámíthatjuk még a középszerű tizezert, mely a közeli pizsokfészkekben találja meg, ha nem is a jó levegőt, de legalább az illuziót: marad még egy rengeteg szám, melyből minden egység megannyi tollatlan kétlábú állatot jelent, a ki a kutyáról nevezett jeles napokban resignáltan vezekel az egész emberiség bűneiért. Mondjuk tehát: háromszáznyolczvanezer kiválasztottja van az Urnak, a kiknek az a szerencse jutott, hogy már e siralom-völgyében ledolgozhatják a maguk és a többiek bünlajstromát, minthogy ide köti őket a rög, az egész napi és egész esti munka, ide, a megpróbáltatások classikus földére, a Miasmák, a Por és a Temperatura-tréfák világfővárosába.

Ezt a vezeklést (a Budapesten júliusban is megmaradók vezeklését) mondja a magyar nép szava «földhöz ragadt» szegénységnek. A kifejezés másra nem vonatkozhatik.

Biz ez a pesti nyaralás nem valami mulatságos dolog. Ej uhnem! Vontatni a hajót ebben a hőségben, egymagában véve sem valami kiváló élvezet. Ilyen meleg csak Kongóban lehet, mint a minőnek most örvendhetünk, miután a mult hetekben kihevertünk egy néhány pátent északi szelet. Ebben a váratlan és hihetetlen hőségben az ember elveszti étvágját, megutálja az italt és meggyűlöli a szerelmet. Csak egyetlen egy vágy él: bebujni a hullámok alá s ott ülni a víz fenekén, hogy ha kell örökön, akár csak a jó Harold Harfagár király, a kiről legutóbb kiderült, hogy szerencsés volt ősapául szolgálni a német császárnénak.

A munka, akármit mondjon is a közmondás garasos bölcsesége, nem öröm. A dolgozás gyönyörét dicsőítő

frázist csak hipokrita találhatta ki. A munka már csak azért sem élvezet, mondja egy becsületes francia, mert ha élvezet, akkor nem «munka». De dolgozni harminczkét fokos, úgynevezett «árnyékban», elernyedttel, kábult fejjel — már épen kivallás, martyrium. Az ember minden nemesebb ösztöne tiltakozik e természetcsúfolás ellen, s hévvel követeli, hogy: «Adjátok vissza, vissza a fürdőkádnak tiszta örömét!» Hiába, a Duna minden vize csak félórakra adhat egy-egy cseppnyinek látszó enyhét; a dolgok rendje nem ismer pardont: «ej uhnem!» Vontatjuk a hajót.

S mikor az ember este előbúvik bagojából, abban a reményben, hogy élvezni fogja a húst, kénytelen megirigyelni Kongót magát. A mikor besötétedett, kimégy az utcára, megindulsz arra, a merre tetszik, s olyan bizonyos, mint a halál, hogy szembe találkozol egy poroktró géppel. A porfelleghben, mely e szép találmányt kétoldalt kíséri ökölnyi bacillusok, virgoncz miazmavillik tánczolnak, s a merre csak az ördög-szekér elhalad, nyomában feltámad, forrongásba jő a legtöbb Halálozás városának minden szennye, minden ocsmánysága. Megfordulsz, de már késő, a hátad megett, mint a boszú, oly kérlelhetetlenül közelg egy másik tréfás ördög, kedélyes mormogással, vidám zakatolással. Megkisérted menekülni jobbra, az első mellékutczába, majd balra, a másodikba: s biztosan, mint a fátum, ott a harmadik, a negyedik, az ötödik pokolgép. Mint a bűne elől menekülő apagyilkos Kanut király számlálja: «Egy — kettő három — tiz — száz vércsepp — véreső — vértenger», számlálod te is: «Egy — kettő — tiz — száz pokolgép — pokolgép-csorda — pokolgép-erdő». S az ördög fuvézerei rád uszítják a mikróbok egy egész világát, telehintik szemedet-szádat nem épen bűvös porral, megprűszköltenek, megköhögtenek, hogy a másik utczában újra kezd a mulatságot. A pokolgépek e danse macabre-ja így tart hajnalig, a mikor is a Csatorna szellemei visszailleszenek residentájukba s békén hagynak tizenhat órára. Mert annak, hogy a civilizáció e legújabb csodája, mikor végezze áldásos hivatását, naplementtől virradtig se ideje, se órája: a gép, mint a gondolat, szabad.

Oh, dicsőségben fényeskedő, nagyhatalmú városi tanács, mikor támad kebledben egy pyramidális genie, egy Kolumbus, a ki rájöjjön arra a luminosus gondolatra, hogy az ördögsekerek útját nem ártana előbb felönttetni?!

. . . Addig pedig, Kanut, míg az ige testté válik, e kedves éji multság után eredj haza, s ébredj holnap ismét

harminczkét fokra, kelletlen robotra. Majd a jövő este ismét gyönyörködhetsz a csoda-masínában, melynek hatása százszor biztosabb, mint volt a primitív, a gyermekes guillotine-é . . .

*

Bágyadtan a melegtől, beleúna még ebbe a lokális esti multságba is, csak egy kis pihenő után vágyódik az ember. Ne csodálják tehát, ha nyugodtan, tiltakozás és fárasztó disputa nélkül hallgatom meg azt az irigykedő természetű, rossz szájú misantrópot, a ki így szólal meg a szobámban:

— Azt gondolná az ember, hogy ilyenkor, mikor a köztéren jeleskedő kiváltságosak visszavonulnak «pihen-ni»: jóval nagyobb teher, jóval több munka háramlik a hátramaradtakra, mint normális időkben, midőn a kiválók (és kiváltságosak) is résztvesznek a munkában. Mert utánuk imposáns tömeg munkának kell gazdátlanul maradnia: hisz ők intéznek mindent, ők igazgatják a világot, nélkülök semmi sem létesülhet, a minnek csak némi fontossága van. Világos tehát, hogy ilyenkor az utánok következőknek meg kell szünetelniük a hiányukat.

De nem. Azért csak regitur mundus, s ép úgy, mint ezelőtt. Ámbátor ők nem «intézkednek», a munka csak annyi s ép olyan, mint azelőtt. Minél többen mennek el, annál inkább ugyanaz. Minél többen adják át magukat a jól megérdemelt nyugalomnak, annál inkább mindegy. Plus ça change, plus c'est le même chose — a helyetteseikre nézve. Akár itt vannak, akár nincsenek itt: a legmunkásabb afrikánusok, ez teljesen egyre megy, mert a munka mindkét esetben ugyanaz.

Ellenben nem ugyanaz a világ sora. Attól fogva, hogy a kiváltságosak kiteszik a lábukat a fővárosból, Budapesten nincs többé élet. Júliustól fogva az első kiváltság visszatértéig itt ugyan nem történik semmi. A közélet eseményei arra szorítkoznak, hogy egy matróz belesik a Dunába, vagy hogy a belvárosban veszett kutya csavarog, persze békén és zavartalanul.

A legkedélyesebb Afrika dolgozik tovább, de elkomorodik. Minthogy nincsen élet.

Nincs élet pedig, mert X. gróf nem beszél s kellemes barytonja nem készíti hevesebb dobogásra a legfessebb honleányok szívéét. Nincs élet, mert Y. grótot nem lehet viczczelni, mert Z. gróf pihen és nem verseng Barnummal, mert A. úr nem párbajozik, mert B. grófné asszony nem elnököl, mert C. kisasszony kelengyét nem láthatni többé, mert D. minister nem folytatja Harun-al-Rasid-féle szellemes tréfáit, mert E. úr, a szép államtitkár nem foglalkozik a Times-szal, mert F. úr sehol sincs «jelen», mert G. képviselő sehonnán se lép ki, és sehová se lép be, mert H. gróf senkit se köszönt fel és senkit se önz le, mert K. bárónét sehol se látták, et sic porro, in infinitum.

Tudniillik az élet nálunk nem annyit tesz, mint: dolgozni. A mi életünk az, ha a kerítés mögül nézhetjük őket, a kiváltságosakat, a kitézőket, a kik akármit tesznek, az jól van tőve. Az élet az, ha megleshetjük őket, plane, ha törleszkedhetünk hozzájuk s elhitetjük magunk-

kal, hogy mi is közéjük tartozunk. Ha a legmultságosabb Afrikában nincsen úri heczcz, akkor azt mondjuk, hogy: minden kihalt.

Ennek a világnézetnek pedig az a neve nálunk, hogy: democratia.

. . . . .

Elhallgatott, mert látta, hogy szenderegni kezdtem.

— Keserű bolond vagy — szóltam neki. — Végy egy zuhanyt és olvasd La Bruyère-t.

Tiborc.

A Szirén-szigetek.

(Positano, 1890. jun. 26.)

*A hold ezüstös tengerárban,
Távol sötéllő két sziget:
Szirén dalolt, kéj volt dalában,
De hős Odysseus siket.*

*Én hallgaték szirén szavára:
A jelen üdve boldogít.
Mi balga az, ki jobbra várva
Jóból magának nem szakít!*

*Ölelj, te párja életemnek,
Leheld ajkamra csókodat!
A várt jövő tán nem jöhet meg:
Távol szemem már nem kutat.*

*Kormányt, lapátot félre dobtam,
Zátonyra gyors hajóm került;
De magam élek, újra dobban
Szívem, mely más czélért bevált.*

*Hűs citromillat kél a völgyből,
Virít körül a rózsafa:
A messze árban, szöve ködből,
Múltam sok vágya száll tova . . .*

*Rémek között, siket fülekkel
Repüljön a vitorlahad!
Nem bűt hoz nekem már a reggel,
S az éj csupán nyugalmat ad.*

Ifj. Apáthy István.

A múlt és a jövő elfátyolozódnak szemünk elől. Amazon az özvegyi fátyol, ezen a szüzesség fátyola.

*

Az idő múlik, szoktuk mondani, pedig csalódunk: az idő marad és mi magunk mulunk el.

*

Nagy tulajdonságaink szerzik meg és kis hibáink vesztetik el velünk barátainkat.

*

Soha sincs az embernek több szüksége az észére, mint a mikor számmal van dolga.

La Rochefoucauld.

Kisütött a nap.

— *História.* —

Irta: MURAI KÁROLY.

Az egyik tizenöt éves. Jóformán csöppség, hosszú ruhában, frou-frouval a fehér szép homlokán. Az arcza hamvas, a szemfehére finoman kékes s az arcza két közepére egy-egy piros rózsa van festve. Jókedvű, pajkos piktorok ilyeneket csöppentenek a porcellánra; piros ruhában, kék kalappal, sárga napernyőt tartva a fejk fölött.

A másik 18 éves lehet. A bajusza két végét, persze csak erős kitartással és ujjhegygyel, már meg lehet fogni. Napsütötte cigányos arcza, nevető fekete szeme és rettenetes mértékben kipomádézott göndör haja van. Nehány hét mulva már az egyetemre megy föl, de a neve alá máris oda bigygyeszti, hogy jogász.

Az ódon butorzatú teremben, a melynek falait aczélmetszetek uralják, egyedül vannak. A fényezett butorokon napfény cikkczzakkozik, de csak pár perczig, mert azután felhő kerül a nap elé, a mint felhő borult az ő gyermekfejük, gyermekkedélyük fölél.

Klára, a csöppség, vérfagyasztó tekintettel igyekszik nézni a fiút s abba a tekintetbe még mélységes megvetést is kísért beönteni. Petyi, a leendő jogász, egyáltalában nincs lesujtva e tekintet által és adja a felülkerekedőt.

Csillogó szemekkel, mondhatni henczerve beszél:

— Ugy van, kisasszony, és nem lehet eltagadni. Megcsókoltam. Nem akarok dicsekedni vele, de úgy van. Megcsókoltam. A szám még forró, még édes attól a csóktól s a maga két arczán még ott van a nyoma.

— Hallgasson.

— Hallgatni nincs, de ujjongni van okom.

— Erőszakoskodás volt.

— Hát tagadom én? Elismerem: erőszakoskodás volt. Kértem és kinevetett. Könyörögtem és az ajkát pittyesztette. Azt mondta: soha. Ekkor kijelentettem, hogy férfi vagyok és úgy fogok eljárni, mint egy férfi.

— Durván. Neveletlenül.

— Úgy. Figyelmeztettem, hogy oda fogok állni mellé, ki fogom tárnai a karom és magamhoz ölelem. Azután megcsókolom a száját. Maga ekkor is csak nevetett, sőt megsértette az önérzetemet is. Azt mondta, hogy ezt nem fogom merni. Azt mondta?

— Azt gondoltam, hogy valódi férfi, a ki nem tud megsérteni egy hölgyet.

— Sértés a csók?

— Az.

— Hát akkor megsértettem és meg fogom sérteni, édes, még sokszor. Különben, ha megengedi, hogy őszinte legyek, ezt a sértést maga segítette elő.

— Megörült? Én?

— Maga. Először azzal, hogy mikor szerelemről beszéltem, azt mondta: folytassa.

— Gúnyból mondtam.

— Én komolyan értettem. Másodszor pedig az által, hogy mikor azzal a durva merénylettel fenyegettem, nem futott el. Az ajtó nyitva volt, édes, és maga látta jól.

— Nem láttam...

— Az asztal körül kezdett futni, a mint kergettem. Oly ügyesen, oly gyorsan, hogy nem tudtam volna elérni talán soha, ha...

Klárka föllobbanva vág közbe:

— Ha...? Csak nem akarja azt mondani, hogy megálltam és bevártam?

— Ezt nem akarom mondani.

— Hanem...?

— Hanem azt, édes, hogy megzavarodott, szédülni kezdett és egyszer csak, a helyett hogy tovább is előlem futott volna, felém szaladt. Beleszaladt az én kitárt két karom közé és ott volt, a hova vonni akartam én.

— Nem igaz.

— Pedig így igaz. Nem mondom én, hogy akaratlanul, szántszándékkal, hanem csak úgy véletlenül, akaratlanul. Menekülés közben segítette elő az én szándékomat.

— Én segítettem elő? Azt meri mondani, hogy én segítettem elő?

— Mert úgy van. Ha hirtelen meg nem fordul, ha tovább is körben fut, úgy még ebben a perczen is gúnyosan nevet, tudva, hogy elérni nem tudom.

— Uram! ön visszaél a helyzettel és gúnyolódik. Kérem, kiméljen meg az ilyen sértegetésektől és távozzék el.

— És ha nem megyek?

— Én távozzom.

A csöppség igen komolyan beszél s a szemei szinte villámlanak.

És haragjában kezd őszinte lenni.

— Hát most, utoljára itt, teszek önnek őszinte valomást. Én szerettem magát és azért mondtam akkor, hogy folytassa. Mikor azt mondta, hogy meg fog csókolni, kissé bosszankodtam, de elhatároztam, hogy meg fogok bocsátani. Mikor pedig megcsókolt, úgy éreztem, hogy bár igen megsértett, meg fogok tudni majd bocsátani. Most azonban, mikor azt állítja, hogy én fordultam vissza maga felé, hogy én futottam a karjaiba, most, uram, nem tudok önnek megbocsátani. Ily sértést ellenem még nem követett el senki.

— Bocsásson meg.

Petyi azonban hiában könyörög, mert Klári a bocsánatról hallani sem akar. Eszébe jut egy szinpadi jelenet, a mi egykor igen tetszett neki s a mit e helyen alkalmazni igen alkalomszerűnek talál.

Jobbjával az ég felé mutat és így szól:

— Ott fent megbocsátanak, de itt nem.

Petyi henczegő hangja kezd igen alázatos hang lenni s a leány szinpadias mozdulata és mondása imponál neki. Közelebb megy Klárikához, megfogni igyekszik a kezét és beszél:

— Nem mondtam semmit. Vegye úgy, édes, mintha nem mondtam volna semmit.

— Épen eleget mondtam.

— Szeretem, igen szeretem.

— Barátom, én ezt nem mondhatom. Én csak szerettem.

Petyi erősen belemarkol pomádés hajába s ezzel kétségbeesést fejez ki.

Pár pillanatig nézi a leányt s azután erőltetett köhécselés bevezetése mellett, elfogódott hangon, már épen nem bátran kérdezi:

— Komolyan, a szívéből mondja ezt?

— A szívemnek már ehhez a játékhoz nincs semmi köze.

— Tehát azt akarja, hogy közöttünk mindennek vége legyen?

Klári egy szempillantásig habozik, mert a Petyi átkozottul gyászos hangulatban van s úgy viseli magát, mint egy olyan ember, a kinek halottja van; de azután — bár ez igen nehezebbre esik — megadja a választ.

— Azt akarom, barátom.

A hangja azonban, mikor ezt mondja, sem nem szigorú, sem nem bánatos, hanem kellemesen csengő, mint az ezüst.

Petyi a mellére hajtja fejét s annyira meg van hatva, hogy észre sem veszi, hogy zsebében a hatosokat csörgeti, a mi a helyzethez nem egészen illik.

Azután fölemeli a fejét s a kabátja belső zsebébe nyúl. Kivesz abból egy igen kopott jegyzőkönyvet s egy

olyan bugyellárist, a minőt a kupeczek hordanak. A jegyzőkönyv lapjairól lepréselt virágokat szed le, míg a bugyelláris különböző rejtek-reteszeiből hajfűrtöt, száradt virágcsokrot, egy fél aszaltkörtét és két czipőcsattot halász ki. Ezen különböző tárgyakat, a melyek mind Klárikával voltak összekötetésben, s a melyek édes emlékeket képeztek, egyenként megcsókolja s az asztalra teszi le, miközben félig pityergő hangon beszél:

— Ez a szegfűszeg a maga hajából esett ki a táncpróbán. Ezt a rózsabimbót a Fekete Pétertől kapta s azután, mint magára nem kellemes ajándékot, nekem dobta. Ezt a hajfűrtöt a tárczájában találtam és elloptam, daczára annak, hogy erővel azt akarta velem elhítenni, hogy a nagymamája hajából való. Ez az aszaltkörte az, a melynek evése közben a foga ki akart törni és ez a két czipőcsatt a nőgyeleti bálban esett le a czipőjéről, mikor velem tánczolta a keringőt és a mikor elestünk mind a ketten. Drága ereklyém voltak, de most már nincs rájuk szükségem, mert csak bánatot okoznának.

— Várjon — mondja Klári s a másik szobába fut, a honnan mindjárt visszatér, kezében puderes dobozzal, a melynek tetejét hevesen nyitja föl. A doboz tartalmát, a mely különféle színű, versekkel teleirt papírból, tánczrendből, száraz virágból és czukkedliből áll, az asztalra Petyi által kirakott tárgyak mellé önti s keserű arcczal mered a fiúra.

Azután így szól hozzá:

— A magáé. Vigye el.

Petyi fölmarkolja a doboz volt kincseit, kabátja zsebébe gyűri s ezt mondja:

— Megyek azonnal, de előbb még hallgasson meg. Megsértettem, megbántottam: elismerem. Tolakodó, gorbomba voltam: nem tagadom. De szerettem, igaz lelkemből szerettem: esküszöm. Azt hittem, viszont szeret és csalódtam, mert nem szeret igazán az, a ki úgy viseli magát, mint maga. Nem kérem többé bocsánatát, mert tudom, hogy gyűlöl s mert nem szívből jövő bocsánatot kieroszakolni nem akarok. Egyet azonban mondok.

Mielőtt azonban ezt az egyet megmondaná, a kalapját kezébe veszi és az ajtóhoz megy. Ott a kalapot fejére csapja és így szól:

— Holnap ilyenkor egy nyomorult emberrel kevesebb lesz a földön!

Az ajtót kinyitja és elrohan; épen úgy, mint a szinpadról szoktak elrohanni azok a régibb szabású vidéki színészek, a kik megborzongatni akarják a földszinten ülő jószívű nénikék érzékeny szívét.

Klárrika arczáról eltűnik a vér, a két csók nyomával együtt. Szivecskéje dobogni kezd, fehér szép fogai szinte összeverődnek s bár akar, nem tud a rohanó Petyi után futni, a ki rettenetes jóslatot vetett előre; jóslatot, a melynek halálszaga van, jóslatot, a mely könyeket fakaszt.

Klárrika kénytelen megfogni az asztal szélét, mert folyton hallja, hogy holnap ilyenkor egy nyomorult emberrel kevesebb lesz a földön és mert az a szoba, az aczélmetszetű képekkel, az ódon butorokkal forogni kezd, mintha gonosz manók ördögmotollává változtatták volna át.

A Petyi által erősen becsapott ajtó kinyílik s az ajtónyíláson át egy Klárikához hasonló, valamivel nagyobb kiadású csöppség lebben be. Piros ruhában, kék kalappal, nagy sárga napernyővel a kezében és mosolylyal az ajkai körül.

Rózsika, a jövevény, a mosolygó arcú baba meghökken s a halavány, az asztalnál álló másik babához fut, ijedten kérdezve tőle:

— Mi történt?

Klárrika jóslatszerű hangon, jóformán pityeregve mondja:

— Holnap ilyenkor egy nyomorult emberrel kevesebb lesz a földön.

De azonnal utána teszi:

— Meg egy másikkal is.

— Te, csak nem a Petyivel volt affaired?

— Vele.

— Összevesztetek?

— Vége mindennek.

A frissen jött baba egyáltalában nem érzékenyül el. Klárikát megöleli s a fülebe sugja:

— Borura derü. Hanem most mondj el mindent, majd adok tanácsot én. Tudod, én igen sokat szenvedtem s már két szerelmem sirattam el. És lásd, mégis itt vagyok.

Rózsika úgy bánik Klárikával, mint egy tapasztalt férfi a kétségbeesett gyermekkel. Legfőlebb egy évvel idősebb ugyan nála, de már multja van, halottai vannak. Két szerelmét siratta el.

— Beszélj! Mit cselekedett Petyi?

Klárrika sugja:

— Megcsókolt.

Rózsika a Klára ajkára teszi kis mutató ujját és kérdezi:

— Itt?

Klárrika a két arczára mutat és sugja vissza:

— Itt.

— Azután?

— Azt mondta, hogy sohasem tudott volna elérni, — mert az asztal körül futottam előle, — ha én meg nem fordulok s a karjai közé nem rohanok.

— Ugy-e, nem igaz?

A baba kissé elpirul s alig hallhatólag mondja:

— Azt hiszem, igaz.

— Hát akkor a valóságot mondta.

— De neki nem lett volna szabad azt észrevenni.

És ha észreveszi, egy férfinak nem illik ilyet a szememre hányni.

— Igazad van, ő nem viselte correctül magát.

— Ugy-e?

— A mit ő tett, az nem férfias. Egy igazi gentlemannek úgy kell viselnie magát, mint Pista cselekedett. Mikor ő az éléskamrába utánam jött, a mikor ott hirtelen, orvul megcsókolt, nem szólt semmit, hanem férfiasan eltávozott. Két hétig nem is mutatta magát. Azután pedig, mikor újra találkoztunk, úgy tett, mintha semmi sem történt volna.

— És később?

Rózsika igen komolyan adja meg a feleletet:

— Egészen előlről kezdte.

Klárrika elmélázik, de azután szinte megrohanja a kérdéssel Rózsikát.

— Mikor egy férfi elrohan és azt kiáltja, hogy holnap ilyenkor egy nyomorult emberrel kevesebb lesz a földön, mi szokott ilyenkor történni?

— Igen komoly dolog.

— Agyonlövi magát?

— Az mindig az illetőtől függ. Én két ilyen esetet ismerek és pedig saját tapasztalásomból.

— Az istenért, beszélj.

— Mikor Gabival heves összeütközésem volt s kijelentettem neki, hogy érzelmeit többé nem viszonzhatom, örülteként rohant el. Fél óra mulva levelet kaptam tőle, melyben tudatta velem, hogy a temetőben szíven lövi magát. Megjelölte a helyet és az időt.

— Mit tettél?

— Mamát rávettem, hogy a temetőbe jöjjön velem sétálni. Oh, Klári, mikor a Gabi által kijelölt helyre értem, akkor már tiz perczzel elmúlt az az idő, a mikor tettét végre kellett hajtania.

— Vége volt?

— Nem. Az volt a szerencsénk, hogy nem tudott magának pisztolyt keríteni. Ha ekkor Gabinak pisztolya van, már egy férfi meghalt volna értem.

— És a másik eset?

— Ez Pistával történt. Egy napon, tudod, mikor már épen negyedszer kezdte előlről, azzal rohant el, hogy ő rá nem fog többé sugara esni a napnak. Egészen kétségbe voltam esve s igen rosszul esett, mikor félóra múlva a mamával a cukrászdába kellett menni.

— Ilyenkor a cukrászdába!?

— Mikor mamával beléptünk, Pistát ott találtuk, épen a mint a jegeskávét akarta meginni.

— Méreg volt benne?

— Nem. Kávé meg hab.

— Hát akkor ő tréfált.

— Nem. Rendkívül föl volt hevülve és azért akart jegeskávét inni, hogy tüdőbajt kapjon. Nemesszívú fiú! Nem akarta, hogy halála feltűnést keltsen és keressék a nőt. Nem akart compromittálni engem.

— Tüdőbajt kapott?

— Nem, mert mikor engem meglátott s én mosolyogva intettem felé, hát süteményt evett a jegeskávéhoz. Tudod, süteménnyel nem veszedelmes.

— Oh, csak Petyi is süteménnyel enné — sóhajt föl Klára.

A két baba ezután nézi egymást és gondolkozik. Klári arról, hogy hol, mily kétségbeesve jár most Petyi? Megírta-e már végrendeletét? Intézett-e hozzá utolsó levelet? És a mint ezekről az igen szomorú dolgokról gondolkozik, mindinkább hiszi, hogy Petyi fenyegetése, jóslata szomorú valóvá változik. És a mint hiszi, úgy kezdi találni, hogy ő neki sem nyújt vigaszt az élet s ha Petyi napja csakugyan leáldozott, akkor neki is meg kell halni. Ő lesz az oka a katastrophanak.

Úgy történik, hogy egyszer csak felugrik és így szól:

— Menjünk.

— Hova? kérdi Rózsika.

— A temetőbe.

— Miért?

— Hátha oda ment Petyi és ott akar megválni az élettől. Én nem tudok itthon nyugodtan lenni, mikor ő talán a halállal vívódik s talán engem átkozó vérző sebbel a szívében.

És Klárka készülődik arra az útra, a mely a temetőbe vezet és arra az útra is, a melynek vége a sír. Magához veszi a napernyőt, mert a temető-út napos oldalon vezet; és magához veszi a papa peneczilusát, mert el van határozva ott halni meg a Petyi holtteste mellett.

Az a peneczilus meg fogja tenni a kötelességét.

Igaz ugyan, hogy a kése rendkívül kicsi, életlen és épen nem hegyes, de az mindegy, a ki meg akar halni, annak elég egy gombostű is.

Rózsika igen komolyan veszi az előkészületeket és mint igazi jó barát, ajánlatot is tesz, hogy együtt haljanak meg. Várják be azonban a jövő szombatira kitűzött nyári mulatságot, mert ő a második négyesre foglalkozva van és mert Pistának megígérte, hogy a soupé-csárdást vele táncolja.

Klárka, a ki a második négyesre Petyivel van foglalkozva, erről a halasztásról tudni sem akar. Ennélfogva Rózsika kijelenti, hogy sajnálja, de a halálról kénytelen lemondani. Ő azt a négyest végig akarja táncolni.

Noha Klárka a temetőbe készül s a papája peneczilusa zsebében van, a tükör előtt mégis hosszasan időz és Rózsikától több ízben megkérdezi, hogy a kalapja, a haja jól áll-e? És csak aztán indul, mikor minden rendben van s a tükör egy igen csinos, pompás kis babát mutat vissza.

A mamával szemben kifogást használnak s a távozhatósi engedélyt hamis ürügy alatt nyerik meg.

A bucsú azonban sokkal melegebb, mint máskor.

A mama meleg szeretettel néz utánok, gyönyörködve ringó járásukban s nem is álmodik arról, hogy a Klárka zsebében ott a peneczilus és hogy ott kint a temetőben milyen katastropha adhatja elő magát.

— Csak gyorsan, csak hamar, — mondja Klárka — és szinte fut.

— Ne, ne siess úgy, mert kipirosodunk s az olyan parazstos.

És Klárka, a ki halni akar, a ki az étellel nem törődik, meglassítja a lépteit.

(Befejezése következik.)

Coburg Clémentine herczegasszony.

Ha politikával nem törődni annyit jelent mint nem foglalkozni az embernek a saját sorsával, politikát írni nagyon sokszor azzal a veszélylyel fenyeget, hogy unalmassá válunk. Kivételt képez e tekintetben a mi közvetlen szomszédunk, a Kelet, ez az érdekes kis földdarab, a mely állandó tenyésztelepe a folyton változatos, gyakran feltűnő és nem ritkán pikáns eseményeknek. Mert nyilvánvaló és bizonyításra nem szoruló tény, hogy az unalom azonnal megszűnik bármiben is, mihielyt csak egy asszony is belekeveredik valahol a játékba, és egészen bizonyos, hogy a keleten mindenben és mindig van valami asszony a játékban. Milán király, az ő trónról lemondásával, ép úgy lett az ő felesége, a még nem rég olyan bűbajos szépségű, mint legutóbb elkeseredett Natália áldozata, mint a hogy Bulgáriában is nyomról nyomra látjuk annak az asszonynak a keze művét, a kinek neve soraink élén áll, s a ki olyan szerényen, szinte észre sem vehetőleg időzött mostanában a magyar főváros falai között, unokájának, Habsburg Margit főherczegasszonynak, a mi első honvédünknek, József főherczeg leányának az esküvőjén.

Erős vállú, kissé elhízott, de korára tekintet nélkül is rendkívül finom, szép arcú öreg asszony a bolgár fejedelem anyja, a mint arczképünk is elég világosan mutatja. Tekintetében ép úgy megtalálhatjuk a jóság rezdülését, mint a komoly elhatározás és szívós akaratere nyilvánulását; s bizonyos határozott önérzet, melyre jogot ad az, hogy ő Lajos Fülöp francia király leánya, sok dicsteljesős sarjadéka, ép úgy megvillan tekintetében, mint a minő gyakran sugárzik szemeiből asszonyi szelidség, önmegadás és türelem, a mint az a nőknél minden rangosztályban közös, és a mire a francia trónon születetteknek sokkal több okuk és joguk van, mint bárki másnak.

Páris nyughatatlan, forró vérű népe még akkor is megkeserítette az ő dicsőségesen uralkodó fejedelmének életét, a mikor semminő cselszövényt ellene nem szőtt, merényt el nem követett. Franciaország történelmének annyi véres lapja mindig óva intő hatással lehetett azokra, a kik véletlenül magukhoz tudták ragadni az uralkodás jogarát. S így találjuk Lajos Fülöp nejét olyan hangya szorgalommal dolgozni azon, hogy gyermekei megedződjenek a sors minden csapásait elviselhetni, akár egy szegény, de okos polgári asszonyt, a ki jól tudja, hogy nincs a szeretetnek az a kényeztetése, a vagyonnak az a hatalma, mely fölérne a jó neveléssel, a szigorú erkölcsre oktatással, a munka megkedveltetésével. Mária Amália királyné így ügyelt gyermekeire, a kik sokkalta többet tanultak, többet dolgoztak mint bárminő polgár gyermekei, s leányainak férjhez adásában olyan gondossággal és szeretettel járt el, hogy bárminő súlyt fektetett is arra, hogy leendő vői megfelelők legyenek királyi származásának, az egyetlen és legfőbb szempont mégis az volt, hogy a herczegnők boldogsága legyen biztosítva erős szilárdságú alapon.

Igy ment férjhez Clémentine hercegnő 1843-ban Ágost szász-coburg-gothai herceghez, a ki akkor egy évvel volt fiatalabb nála, lévén a hercegnő huszonhat éves, karcsú, finom, epedő szőke szépség, különben megjelenésében ép olyan szerény, mint modorában lebilincselő szeretetreméltóságú, s tudásában szinte megdöbbentő képességekkel megáldott. Azóta a hercegnő jó ideig csak hű felesége volt férjének — a kit különben az összes európai udvarok elkényeztettek kiváló és önzetlen tulajdonságainál fogva, — és később egészen a saját jó anyjához méltó szerető anyja gyermekeinek. Egyik lányából, Clotilde főhercegasszonyból tudjuk, mi tudjuk legjobban, hogy minő tökélye vált a családanyai tulajdonságoknak, — erről bármit is mondani többet, egyet jelentene azzal, hogy vizet hordjunk a tengerbe. Az egész ország minden lakosa szerető gondossággal figyeli: minő boldog, mintaszerű családi élet folyik József főherceg házában, gyermekei minők és mennyire szépek, — a mi szintén érdem, még pedig nem a legkisebb, — s József főherceg kétségtelenül ama nemes jótékonyágú befolyás hatalma alatt, melyet rá neje gyakorol, emelkedik fokról fokra mind magasabban a nemzet szeretetében, tiszteletében, hódolatában. Sőt Clotild főhercegnő még arra is képessé lett anyja nagyszerű nevelése és hatása alatt, hogy felvette férje nemzetiségét egészen, a mi pedig a legnehezebb dolgok egyike, lett minden ízében tősgyökeres magyar asszony, a ki magyarul érez, magyarul gondolkodik, magyarul tesz, sőt a legbájosabb dunántúli magyar dialectusban beszél is, a mint nem egyszer volt alkalmunk meggyőződni ama számos esetek közül, midőn a főhercegnő olyan örömet érintkezik a főváros vagy Alcsúth vidékének népével.

Coburg Clémentine hercegnő gyakori vendége az alcsúthi udvarnak; gyönyörűségét találja veje bámulatosan kedves, szép gyermekeiben; a fesztelenségben, mely ez udvarnál honol; abban a szorgalmas munkálkodásban, a mit a család minden egyes tagja kifejt hivatásának gyakorlásában és a művészetek ápolásában; és abban a magyaros, verőfényes derűtségben, mely az egész házon előmlik és bearanyoz ott mindent. József fg. leányai, maga Clotild főhercegnő is művészien főttenek, zenélnek, néha hárman együtt dálnak és énekükkel — a melyet különben befejezetten művészetinek mondanak — kifejezik azt a tökéletes harmoniát, a mely köztük uralg. S a nagyanya, Clémentine hercegnő, mindig boldogan távozik e család tűzhelye mellől, a melynek boldogságában neki olyan kiváló része van, s mindig vissza-visszatér ide, a mikor e tiszta örömteli élet egy-egy újabb mozzanatánál lehet jelen lennie. Így járt itt legutóbb is, a mikor a daliás, ifjú Thurn-Taxis herceg oltárhoz vezette a mi bájos Margit főhercegnőnkét, a főváros lakosságának, az egész ország népességének legigazabb és legszívélyesebb szerencsekívánatai közepette. A napi lapok eléggé bőven megírták e nagyszerű és mégis szinte igénytelen pompájú esküvő részleteit arra, hogy nekünk rá visszatérnünk ne lehessen. Csupán constatalni kívánjuk, hogy mikor az ifjú jegyes pár az oltár előtt letérdelt és arczukról szétsugárzott a boldogság ragyogása a jelen voltak mindenikére, az örömszülők örömkönyvéhez vegyült a nagyanyáé is, az agg, de érzelmeiben még mindig ép olyan erős mint igazi, nemesen asszonyos Coburg Clémentine hercegnőé.

S mihelyt véget ért a nász, az ősz fürtű hölgy sietett Párisba. Évszak forrósága, vasúti utazás fárasztó gyötrelme, a kor kimerültsége nem tartóztathatja fel útjában azt az erős asszonyt, a mikor a gyermekei jólétéről van szó. Pedig a hercegnő, a minő egyszerű anya, s csupán az gyermekei körében, úgy sohasem fedkezik meg arról, a mi úgy látszik törvény az uralkodóházak tagjaira nézve, hogy a boldogság csak akkor teljes, ha

együtt jár a hatalommal. A mióta a bolgár szobránje megválasztotta Clémentine hercegnő fiát, Lajos Fülöp király unokáját, Bulgária fejedelmévé, az aczélerős, de öreg hölgynek alig volt pihenő órája. Eleve nagyra nevelte Ferdinándot; nevelésére kiváló gondot fordított mindenha, s tudjuk, hogy mint honvéd-husár nemcsak kitünő bajtárs s a legszeretetre méltóbb ember, de egyúttal mintaszerű katona is volt. Tudománya, műveltsége, szívós akarata és bátorsága, tettereje és elzántsága szinte egy, magas színvonalon vannak — és folyton mellette, körülötte, vele van az anyja. Clémentine hercegnő, a Tuille-riák elkényeztetett neveltje, az európai udvarok köztiszteletben és szeretetben álló hölgye ép olyan otthon van a girbe-görbe, civilizálatlan, szegény és a legkisebb igényeket kielégíteni nem képes Bulgáriában, mint akár a Champs Elysées-en vagy a bécsi Burgban. Azt a rémségesen összekúszált cselszövény-hálózatot, a mely Bulgáriában, mint a keleten mindenütt a politikát helyettesíti, vagy inkább képezi, az ő átható tekintete úgy keresztül hasítja, mint északi szél szétfújja a ködpárát. És nem gabalyodik belé, s ha meg nem szünteti, fel tudja használni. Az egész világ magára hagyta az ifjú, tapasztalatlan Ferdinándot; az irtózatoss erejű Oroszország egész súlyával ránehezedett felülről, míg souverainje, a török szultán alulról igyekszik alóla kirántani a földet; de vele van az anyja s Ferdinánd olyan szilárdul áll a helyén, mint a szikla. Hogy ez az erősség meddig fog tartani, azt megállapítani lehetetlenség; de hogy tartott eddigé is, az az anyai szeretet, s a kifejtett óriási szellemi képességnek hatalmas bizonyítékául szolgál.

Az uralkodás nagy művészetének tudása vérében van ennek a csodálatraméltó asszonynak. A szegényebb bolgárokkal úgy tud bánni, mintha anyjuk volna; betegeit istápolja, nyomorultjait gyámolítja, gyermekeiket neveli, s mindenképen megnyeri a szívöket. A mikor Bulgáriába betette a lábát, első dolga volt neki, az évtizedeken át szinte puritán egyszerűséggel élő asszonynak, fia körül olyan udvart teremteni, mely fényével imponáljon a keleti ragyogást megszokott bolgároknak, és melynek fényes központja maga Ferdinánd, mindig és mindenben. Ma a bolgár fejedelem udvara olyan, mint hajdan Versailles, finom, előkelő, méltó egy uralkodóhoz. Aztán neki látott a kereskedelem és ipar emeléséhez és köztudomású dolog, hogy viszonzásául annak a szívélyes fogadtatásnak, a melyben a hercegnőt részesítették, egy mozdonyt adott a bolgár nemzetnek ajándéku. S végül, but not the least, kiváló gondot fordít a hadsereg emelésére, a tisztikar színvonalának, önértetének fokozására, ereje kifejlesztésére, hűsége megszilárdítására. Ezért kellett meghalnia Paniczának. Az anya megvédelmezte gyermekét a veszély ellen és megölte az árulót. A.

Könnyebben tehetünk szert arra a látszatra, hogy tömördek ismerettel rendelkezünk, mint egy kevés valóságos ismeretre.

*
A közepszerűség egy csalhatatlan jele az, ha valaki mindig és mindent mérsékeltén dicsér.

*
A szerelem, a melyhez mindnyájan annyira ragaszkodunk, magas hegység; dalolva megyünk fel az egyik oldalra, és sirva szállunk le a lejtőn.
André Teuriel.

*
A fájdalom is gyümölcs: Isten nem termeszt meg olyan ágon, mely még gyöngé elviselni.
Victor Hugo.

*
A szellem attól gazdagodik, a mit elfogad, a szív attól, a mit ad.
La Rochefoucauld.

A rózsakirály.

(Guy de Maupassant elbeszélése.)

Végig haladtunk Gisors főutcáján, megbámultam a könyvkereskedés kirakatát, mely tele volt Gisors város történetéről szóló monographiákkal; sorra szemléltem a helyi monumentumokat, melyekről Marambot barátom sok jó anekdotát tudott, s ép a helyi nevezetességek életrajzát kezdtem meghallgatni: midőn egyszerre, az út másik végén, egy részeg embert pillantottunk meg, holt részeg, a ki tántorgott.

— Nini — szolt Marambot — egy rózsakirály!

— Rózsakirály? — kérdeztem. — Mit akarsz ezzel mondani.

A doktor elnevette magát.

— Gisorsban így hívjuk a részeg embereket.

— S ugyan miért?

— Oh, ennek egész históriája van — felelt a doktor. — A dolog olyan rég történt, hogy most már legenda számba megy, ámbátor igaz az utolsó betűig.

— És fura legalább ez a história?

— Elég fura.

— Akkor hát beszéld el.

(Még egy fél napot kellett agyonütnöm Gisorsban, a hová egy vasúti baleset következtében tévedtem; a kisegítő vonatot csak késő estére várhattam. Szívesen fogadtam tehát gisorsi barátom históriáját; egy fél-óra az is segített elúzni az unalmat.)

Marambot rákezde:

Volt egyszer ebben a városban egy öreg asszonyság, a ki nagyon erényes személy s az erénynek nagy pártfogója volt. Ugy hitták, hogy Hussonné asszony.

Ez a derék úri asszony egész életét a jó cselekedeteknek szentelte. Segítette a szegényeket s bízta az igyekezőket. Udvarias és szertartásos modoru, kicsi termetű, tipegő járasu öreg asszonyság volt. Igen kedves lehetett a jó Isten előtt, a kit akkor Gisorsban Malou abbé képviselt, mert rettentően, ösztönszerűleg borzadt a bűntől, különösen attól a bűntől, melyet az egyház tisztátalanságnak nevez. Ha olyan áldott állapot hírét hallotta, a melyet házasság nem előzött meg, kijött a sodrából, elvesztette nyugalma s valósággal kétségbe esett.

Épen ebben az időben történt, hogy Páris környékén divattá lett rózsakirálynékat koszorúzni meg, s Hussonné asszonynak az az ötlete támadt, hogy ő is alapít erénydíjat, hadd legyen Gisorsnak is rózsakirálynéja.

Elbeszélte szándékát Malou abbénak, a ki azonnal összeállította a jelöltek lajstromát.

De volt Hussonné asszonyságnak egy öreg szolgálója: Francziska, a ki épen olyan szigorú volt, mint úrnője, s a ki erény dolgában ép úgy nem ismert semmi megalkuvást, mint maga Hussonné asszony.

A hogy a pap elment, az úrnő behitta szolgálóját, s azt mondta neki:

— Nézd, Francziska, itt vannak felírva azoknak a lányoknak a nevei, a kiket a főtisztelendő úr rózsakirálynének ajánl; igyekezzél megtudni, mit beszélnek róluk a környéken.

Francziska munkához látott. Meghallgatott minden pletykát, minden históriát, minden szóbeszédet, minden gyanút. Hogy semmit se felejtessen el, mindazt, a mit hallott, felírta konyha-könyvébe, a számadások közé. A konyha-könyvet aztán minden reggel átnyújtotta Hussonné asszonynak, a ki feligazítva pápaszemét vékony orrára; ilyen számadásokat olvashatott:

«Kenyér . . . . . négy garas
Tej . . . . . két garas
Vaj . . . . . nyolcz garas

Levesque Malvina a múlt esztendőbe megbotlot Poilu Mathurinel.

Ürüzomb . . . . . huszonöt garas

Só . . . . . egy garas

Onésiméné a vasaló asszony esti szürkületkor láta az erdőbű kijöni Vatinel Rozáliát Piénoir Cézáral huszadik júliusba.

Retek . . . . . egy garas

Eczet . . . . . két garas

Sóskasó . . . . . két garas

Durdens Josefina azt hiszik nem hibázot ámbátor leveledzésbe van az Oportun fiúval a ki Rouenba szógál és küdöt neki ajándékba egy pártát dilizsánccal.»

Nem akadt egyetlen egy lány se, a ki érintetlenül s teljesen kifogástalanul került volna ki a rovás alól, mikor e lelkiismeretes, beható nyomozás véget ért. Francziska mindenkit megkérdezett, a szomszédokat, a házba bejárókat, a tanítót, az iskolában tanítgató apácákat, s a legcsekélyebb szóbeszédet se eresztette el a füle mellett.

S minthogy nincs az egész világegyetemben olyan leány, a kiről a vénasszonyok ne fecsegnének, egyetlen egy leány se találkozott a környéken, a ki minden pletykától ment maradt volna.

Már pedig Hussonné asszonyság azt akarta, hogy a gisorsi rózsakirálynőhöz, mint a Caesar feleségéhez, még csak gyanú se férhessen; azt akarta, hogy az erénydíjas leány fölötté álljon minden megszólásnak, minden kételgésnek, minden gyanúsításnak.

Következésképp a Francziska konyha-könyve megremítette, elbúsította, kétségbe ejtette.

Kiterjesztették a nyomozás körét a vidékbeli összes falukra; nem találtak semmit.

Megkérdezték a mairet. Az ő pártfogoltjai azonban szóba se jöhettek. A Barbesol doktor jelöltjeinek se volt több sikere, noha a doktor tudományosan okadatolt meggyőződését is latba vetette.

Egy reggel Francziska, a mint haza jött a városból, azt mondta úrnőjének:

— Láska, asszonyom, ha meg akar koszorúzni valakit, nincs más a környéken, csak Izidor.

Hussonné asszonyság elgondolkozott. Ő is jól ismerte Izidort, Virginiának, a kofának a fiát. Az Izidor közmondásos erényén már esztendők óta mulatott az egész Gisors. Ez a nagy erényesség örökös tárgya volt a legderültebb conversatióknak, s roppant mulattatta a leányokat, a kiknek egyik legnagyobb gyönyörűsége volt, ha Izidorral évődhettek.

Izidor már betöltötte huszadik évét. Nagy kamasz volt, akkora mint egy torony s a mellett félszeg, lassu és rettenetesen félénk. Egész nap a kapuban ült egy széken, s nagy igyekezettel segített az anyjának zöldséget és gyümölcsöt tisztogatni.

Szörnyű, valósággal beteges félelemmel viseltetett minden szoknya iránt. Ha egy vásárló cselédleány mosolyogva nézett rá, mindjárt lesütötte a szemét. Ez a jól ismert félénkség közös játékszerévé tette a környék valamennyi tréfás kópéjának.

A sikamlósságok, a pajkos megjegyzések és a kétértelmű tréfák oly hamar és olyannyira elpiritották, hogy Barbesol doktor elnevezte a szemérem termomometerének. Valjon értette-e ezeket a pajkosságokat, vagy nem? — kérdezték egymástól a szomszédok s a hamiskás tréfák nagymesterei. Valjon pusztá sejtlem élte benne, a nem ismert és szégyenletesnek vélt misteriumnak halovány sejtelve? Vagy pedig fölháborodás a világ sora ellen, megvetése a szerelem materiális rendjének? Valjon melyik volt-e kettő közül, a mi olyan nagyon kihozta sodrából a gyümölcsáros Virginia fiát? Az utczakölykök, a mint elszaladtak anyja bódéja előtt, teli szájjal rikoltozták Izi-

dor felé az aljasságokat, hogy pirulását lássák; a leányoknak pedig nagy kedvük volt benne, fel s alá jární közélében s pajkosságokat suttogni a fülébe, a mire rendesen beszökött a házba. A merészebbek meg épen kaczerkodtak vele (persze csak kötődésből), légyottokat adtak neki, s mindenféle csúnyaságot ajánlgattak neki.

Hussonné asszonyság tehát elgondolkozott.

Izidor erénye bizonyára kivételes, általánosan ismert és megtámadhatatlan volt. Senki, még a legkétékedőbbek, még a leghihetetlenebbek se gyanúsíthatták, s nem is merték gyanúsítani Izidort, hogy bármelyik erkölcsi törvény ellen csak a legkevésbé is vétett volna. Soha se látták kávéházban, este sohase csatangolt, de sohase is mutatkozott az utcán. Nyolcz óraker feküdt le és négy óraker kelt fel. Izidor a tökéletesség volt, valóságos gyöngy.

Mindazáltal Hussonné asszony habozott, ingadozott. Az a gondolat, hogy rózsakirálynő helyett rózsakirályt koszorúztasson meg, kissé nyugtalanította. Elhatározta, hogy tanácsot kér Malou abbétól.

Malou abbé így válaszolt:

— Mit akar ön megjutalmazni asszonyom? Ugy-e, az erényt, és csakis az erényt?!

— Akkor hát mit törődik vele, hogy himnemű-e, nőnemű-e?! Az erény örök, nincs hazája és nincs neme: ő az Erény.

Hussonné asszonyság, ekkép bátorítva, fölkereste a mairet.

A maire is helyeselte a dolgot.

— Szép ünnepélyt fogunk rendezni — szolt. És a jövő évben, ha egy leányra akadunk, a ki ép oly méltó lesz az erénydíjra, mint Izidor: akkor a jövő évben leányt koszorúzunk meg. Ezzel pláne nagyon szép példát adunk Nanterre-nek. Ne legyünk kizárólagosak, legyünk elismeréssel minden érdem iránt.

Izidor, mikor szerencséről értesítették, elpirult a füle tövéig és nagyon meglegedettnek látszott.

Az ünnep napját augusztus 15-ére tűzték ki, hogy egybe essék Napoleon császár ünnepével.

A községtanács elhatározta, hogy az ünnepély fényének érdekében a maga részéről se kímél semmi áldozatot. A legszebb tért engedte át az ünnepély céljaira.

A közvéleményben pedig nevezetes és nagyon természetes fordulat állott be. Izidor erénye, mely mindez ideig csúfolódás tárgya volt, egyszerre tiszteletre és irigylésre méltónak tünt fel, mióta kiderült, hogy ez az erény 500 francot, egy takarékpénztári könyvet, roppant tekintélyt és bőséges dicsőséget szerez Izidornak. A leányok most már sajnálták, hogy könnyelműsködtek, vihogtak és szabad szájjal beszéltek; Izidor pedig, bár szerénységét és félénkségét ezután se vetkőzte le, oly elégedett arcczal sétálgatott, mely nagyon is elárulta, hogy lelkében öröm lakozék.

Augusztus 14-én az egész főutcát fellobogózták s virággal hintették be, akár csak Urnapjára.

Másnap már korán reggel talpon volt a nemzetőrség, parancsnokának, Desbarres kapitánynak vezetése alatt. Ez a Desbarres valaha a Napoleon nagy hadseregében vitézkedett; hatalmas vén ficzkó volt, a ki büszkén mutogatta vitézségi medáliáját, melyet a nagy császár egykor maga tűzött a mellére, s e medália mellett egy kozák szakállát, melyet a parancsnok egy kardvágással nyesett le tulajdonosának az álláról, az oroszországi visszavonulás idején.

A csapat különben, melynek élén állott, az egész vidéken híres csapat volt, s a gisorsi gránátosoknak ott kellett lenniök minden valamire való ünnepen, tizenöt vagy husz mértföldnyi járásban. Azt beszélük, hogy Lajos Fülöp, mikor egyszer a megyei milícia fölött szemlét

tartott, álmélkodva állott meg a gisorsi csapat előtt s így kiáltott fel:

— Kik ezek a szép gránátosok?

— A gisorsiak, felség — felelt a tábornok.

— Gyaníthatam volna — szolt a király.

Desbarres parancsnok tehát kivonult embereivel, a bandával a csapat élén, s fölkereste Izidort anyja bódéjában.

A banda eljátszott az ablak alatt egy zene-darabot s mikor ennek vége volt, a küszöbön személyesen megjelent a rózsakirály.

Tetőtől talpig fehér parket-ruhába volt öltözve; fején szalmakalapot viselt, mely mellett, kokárda helyett, egy kis narancsvirág-koszorú ékeskedett.

Az öltözet kérdése sok gondot okozott Hussonné asszonyságnak, a ki sokáig habozott az első áldozásra készülők fekete ruhája s a tiszta fehér öltözet között. De tanácsosa, Francziska, a fehér öltözet javára döntötte el a kérdést, megmagyarázva úrnőjének, hogy a fehér ruhában a rózsakirály tökéletesen olyan lesz, mint egy hattyú.

Mögötte megjelent pártfogójának és keresztanyjának, szóval Hussonné asszonyságnak diadalmas alakja. Kijövet Izidor karjába kapaszkodott; a maire pedig a rózsakirály másik oldalán lépdelt. A dob megperdült s felhangzott a Desbarre parancsnok vezénylő szava: «Fegyver-kezz!» A menet megindult a templom felé. A tömeg iszonyú volt. Az összes szomszéd községekből temérdek nép jött a csodára.

A mise s Malou abbénak megható prédikációja után a menet folytatta útját, s a város legszebb terén állapodott meg, a hol egy nagy sátor alatt megkezdődött az ünnepi lakoma.

Mielőtt asztalhoz ültek, a maire rövid beszédet tartott. Szónoklata így hangzott. Megtanultam szóról szóra, mert igen szép:

«Fiatal ember, egy kiváló hölgy, a kit a szegények szeretnek, a gazdagok pedig tisztelnek, s a kinek az egész vidék mond e helyütt az én hangom által köszönetet, Hussonné asszonyság azt a gondolatot, azt a szerencsés és jótékony gondolatot érlelte meg magában, hogy e városban erénydíjat alapít, mely becses buzdításul szolgál e szép vidék összes lakosságának.

Ön, fiatal ember, az első választott, első koronázottja a bölcsesség és a tisztaság eme dynastiájának. Az ön neve mindenha élén fog maradni a legjelesebbek eme lajstromának; illő tehát, hogy élete, értse meg jól, hogy egész élete megfelelően e szerencsés kezdetnek. Ma, szemben e nemes úrnővel, a ki az ön magaviseletét megjutalmazza, szemben e katona-polgártársakkal, a kik az ön tiszteletére elővették fegyvereiket, szemben e meghatott lakossággal, mely azért gyült össze, hogy önt megtapsolja, vagy helyesebben mondva, hogy önben az erényt tapsolja meg, ön ünnepélyes fogadást fog tenni a város irányában, mindnyájunk irányában, hogy sírja széleig ifjúságának kitünő példájával fog közöttünk elül jární.

Ne felejtse el, fiatal ember, ön az első mag, melyet a remény e mezejébe vetettek; adja nekünk a gyümölcsöt, melyet mindnyájan várunk öntől.»

A maire három lépést tett előre, kitartha karjait s szívére szorította Izidort, a ki zokogott.

Zokogott, a derék rózsakirály; a zavar, a megindulás, a fölemelő érzet, a bizonytalan s örömmel vegyes elértékényedés megnyitották könye zsilipeit.

Aztán a maire egyik kezébe egy selyem-erszényt adott, a melyben arany csengett, ötszáz frank aranyban! . . . másik kezébe pedig egy takarékpénztári könyvet. S ünnepélyes hangon szolt:

— Hódolat, dicsőség és gazdagság az erénynek!

— Bravo! — mennydörgött Desbarres parancsnok. A gránátosok üvöltöztek, a népség tapsolt.

Hussonné asszonyág pedig a szemét törülgette.

Aztán helyet foglaltak az asztal körül s hozzá láttak a lakomához.

A lakoma végetlenül hosszú és nagyszerű volt. Tál tátra következett; a sárga almabor összebarátkozott a vörös borral a jó szomszédok poharaiban s magukban a jó gyomrokban is. A tányérok csörömpölése, a beszélgetések hangja s a halkán játszó zene állandó és erős hangzavarrá keveredtek össze, mely odafenn oszlott el, a tiszta légben, a hol a fecskék repültek. Hussonné asszonyág koronkint fekete selyem parókáját igazgatta, mely le-lecsúszott a fülére s Malou abbéval beszélgetett. A maire fölhevülve politizált Desbarres parancsnokkal, és Izidor evett, Izidor ivott, a mint még soha életében nem evett és ivott! Vett mindenkiből, s vett mindenkiből még egyszer, először véve észre, hogy kellemes, mikor a has szépen megtelik mindenféle jó dologgal, a melyek először édesen csiklandozzák meg az ember száját. Ügyesen kikapcsolta a pantalonja csattját, mert ez a pantalon kezdte erősen szorítani mindinkább növekedő potrohát, és szép csöndesen, bár kissé nyugtalanul, mert szép fehér öltözetén pecsétet ejtett a vörös bor, abba hagyta a majszolást, hogy a poharat emelje szájához s tartsa ott minél tovább, mert a bort lassacsokán, élvezettel szüröcsölte.

Ütött a toastok órája. Megszámlálhatatlanul sok toast hangzott el, s mindegyik viharos tapsokba fult. Az est beállt; s már dél óta ültek az asztalnál. A völgyben finom, tejszínű gőz (a patakok és rétek könnyű éji leple) kezdett szállongani; a nap lemenőben volt s a tehének bögni kezdetek a legelőföldek távoli kódében. A mulatságnak vége volt; megindultak hazafelé. A menet csoportokra szakadozva haladt előre. Hussonné asszonyág Izidor karjába kapaszkodott és számos kitünő tanácssal gyarapította védenczének szellemi tőkéjét.

A kofa kapuja előtt megállottak, s a rózsakirályt ott hagyták az anyai ház fedele alatt.

Anyja még nem volt otthon. A derék Virginia ugyanis családi körben ünnepelte fiának diadalmi napját; meg volt híva a testvérehez. Miután elkísérte a menetet a lakoma színhelyére, ő maga megfordult, s betért a familiájához.

Izidor tehát egyedül maradt a gyümölcsárus boltban, a hová behatolt az éj.

Leült egy székre, s izgatottan a bortól és a büszkeség-érettől, nézelődni kezdett maga körül. A sok répa, káposzta és hagyma erős zöldségszaggal ársztotta el a csukott ajtaju helyiséget; erős aromájukba kellemesen vegyült bele egy szakajtó eper illata, meg egy kosár őszi baraczk könnyű, illó parfümjé.

A rózsakirály megkívánta a baraczkot; vett magának egyet s jóízűen behепetelte, ámbár a hasa már olyan gömbölyű volt, mint egy citrom. Aztán egyszerre, széles jó kedvében táncolni kezdett s valami megcsördült a zsebében.

Meglepetten nyúlt a zsebébe s kihúzta onnan az ötszáz frankkal teli kövér erszényt, melyről mámorában egészen megfejtkezett! Ötszáz frank! Minő vagyon! Kiborította aranyait a pultra, s egy gyöngéd kézmozdulattal szétsimította őket, hogy egyszerre láthassa valamennyit. Huszonöt volt, huszonöt kerek pénz, még pedig arany, mindegyik arany! A mindinkább sűrűsödő homályban csak úgy ragyogtak a deszka sötét fáján s Izidor megszámlálta őket, mindegyiket megérintve újjával s morgogva: «Egy, kettő, három, négy, öt — száz frank; hat, hét, nyolcz, kilencz, tíz — kétszáz frank»; aztán megint berakta őket az erszénybe, melyet zsebre dugott.

Ki tudná s ki mondhatná el, mily rémitő küzdelem zajlott le a rózsakirály lelkében a jó és a rossz között? Ki írhatná le a sátán megjelenését, támadását, cselfogá-

sait s a kísértéseket, melyekkel ezt a félénk és szűz szívet behálózta? Ki sejtethné, minő sugallatokat, minő képeket s minő csábokat talált ki a gonosz, hogy megejtse és elveszítse ezt a kiválasztottat?

Elég az hozzá, hogy a kiválasztott, a Hussonné asszonyág kiválasztottja, fogta a kalapját, melyen még ott volt a kis narancsvirág bokréta s kiszökve a házból a kerti kis ajtón, eltűnt az éjszakában.

Virginia, a gyümölcsárusnő, értesülve, hogy fia már otthon, nemsokára szintén haza tért s üresen találta a házat. Eleinte nem volt meglepetve s nyugodtan várakozott; de úgy egy negyedóra multán elkezdett tudakozódni. A szomszédok mindnyájan látták, hogy Izidor haza ment, de kijönni senki se látta a házból. Mit volt mit tenni? Felkutatták a környéket, de Izidort nem találták meg. A kofa aggódni kezdett s elszaladt a mairehez; a maire csak annyit tudott a dologról, hogy a rózsakirályt otthon hagyták.

Hussonné asszonyág éppen lefeküdni készült, mikor jelentették, hogy pártfogoltja eltűnt. Ujra fölvetette a parókáját, felkelt, s személyesen elment Virginiahoz. Virginia, kinek népies lelkületét hamarosan hatalmába kerítette a megindulás, sűrű könnyeket hullatott káposztái, hagymái és répai között.

Balesetől tartottak. De minő baleset történhetett volna? Desbarres parancsnok mozgósította a csendőrséget, mely őrjáratot tartott a város környékén, és ime, a pontoise-i úton megtalálták a kis narancsvirág bokrétát. A bokrétát letették az asztalra, mely körül tanácsot ültek a helyi tekintélyek, s ekkor megállapodtak benne, hogy a rózsakirály valamely gonosz csel, ármány, irigykedés áldozata lehetett; de miért és hogyan? Mily módon szöktethették meg ezt az ártatlant és mily célból?

Elfáradva a hasztalan keresésbe, a tekintélyek lefeküdtek. Csak Virginia virrasztott sűrű könnyezés közt.

Másnap este, mikor a dilligence visszatérőben áthaladt a városkán, Gisors bámulattal hallotta, hogy rózsakirálya kétszáz méternyire a várostól megállította a kocsit, fölszállt, megfizette a helyét, odaadott egy aranyat, visszaadták neki az aprópénzt, s a nagy város kellő közepén szép nyugodtan leszállott a kocsiról.

E hír újra felzavarta az egész környék nyugalalmát. A maire levelezésbe bocsátkozott a párisi rendőrséggel, de a kutatás semmi eredményre se vezetett.

Nap napra következett, eltelt egy hét.

Egy reggel, Barbesol doktor, a ki korán szokott kelni, észre vette, hogy egyik utcaajtó küszöbén egy szürke ruhás ember alszik, fejét a falhoz támasztva. Közelebb ment és ráismert Izidorra. Fel akarta költeni, de ez a kísérlet nem sikerült. Az ex-rózsakirály mélységesen, szinte nyugtalanítóan aludt, s a meglepett orvos végre is kénytelen volt segítséget venni igénybe s a fiatal embert beszállíttatni a Boncheval-féle gyógyszer-tárba. Mikor fölemelték, egy üres üveget találtak a földön, mely előbb alatta rejtőzhetett. A doktor megszárgolta az üveget, s kijelentette, hogy pálinka volt benne. Ez jelül szolgált arra, hogyan kell életre hozni? S ez az újabb kísérlet már sikerre vezetett.

Izidor részeg volt, részeg és teljesen hülye vagy nyolcz napi folytonos ivástól, részeg és oly utálatos, hogy egy rongyszedő se nyult volna hozzá. Szép fehér öltö-zete szürke, sárgás, foltos, sáros, összeropedezett, ocsmány rongygyá lett; s egész személyén a csatorna és a vétek szaga bűzlött.

Megmosták, prédikációkat tartottak neki, becsukták s négy napig nem jött ki a házból. Szégyenkezőnek és bűnbánónak látszott. Nem találták meg nála sem az ötszáz frankot, sem az erszényt, sem a takarékpénztári

könyvet, sőt ezüst óráját se, a szent örökséget, mely még atyjáról, a gyümölcsárusról maradt reá.

Ötönap megkoczkáztatta és kiment az utcára. A kíváncsiak tekintete nyomon követte, s Izidor lesütött fővel, tévedező tekintettel sompolygott végig a házak mellett. A város szélén, a völgy felé vezető úton, elvesztették szem elől; de két óra multán ismét megjelent, vigyorogva s a falhoz dülöngélve. Részeg volt, tökéletesen részeg.

Nem volt rá mód, hogy meg lehessen javítani.

Anyja elkergette, s ekkor fuvaros lett belőle. A ma is meglevő Pougrisel-ház szenes kocsjával járt a városba, s így kereste meg a borralalóját.

Részegességének a hire olyan nagy lett s olyan messzire elhatott, hogy még Evreuxben is beszéltek a Hussonné asszony rózsakirályáról, s azóta a környékbeli iszákosokon rajta ragadt a rózsakirály név.

Mert hát a jótett soha se vész kárba.

Marambot doktor kezét dörzsölgetve végezte be históriáját.

— Hát te, ismerted még te is a rózsakirályt?

— Oh igen, én voltam az a szerencsés, a ki szeméit befogta.

— S miben halt meg?

— Delirium tremensben, mint előre látható volt.

Intés.

*Látod, lányka, látod
Ézt a gyöngyvirágot?
Nem fehér, de barna,
Ránczos lett az arca —
Jezike,
Pizike —
Elhervadt szegényke.*

*Hüába volt kedves,
Mtatártól teljes,
Nem akadt reája,
Senki fia, lányka
S — iczike
Pizike —
Elhervadt szegényke.*

*Te is lányka, gyöngy vagy,
Te is gyöngyvirág vagy.
De ha nincsen párod:
Te is úgy megjáród . . .
Jezike,
Pizike —
Elhervadt szegényke!*

Henrik.

Az őszinteség az egyetlen szerep a világ szinpadán, melyet mindig tud az ember, a nélkül, hogy tanulnia kellene, az egyetlen, melyről bizonyosak lehetünk, hogy nem felejtjük el.

*

A történet nem azért hasznos, mert a multat, hanem mert a jövőt olvassuk belőle.

Fürdő-saison.

Almádii csendélet.

— július közepén.

Ha az asszony egész télen nyög, az ura kikergeti; de szerencsére csak nyárbán, mikor már minden bokor szállást ad. Csakhogy most már annyi a bokor, azaz a fürdő, hogy az ember azt sem tudja, melyikben húzza meg magát, különösen mikor mindenikről azt olvassuk, hogy *minden* bajra jó. Az okos patiens doktora tanácsára hallgat, de viszont az okos doktor ellesi, hová szeretne a patiens menni; mert minket nőket legjobban gyógyít az, ha óhajtásunk teljesedik. Ilyenformán mi is Bártfára készültünk s megérkeztünk szerencsésen — Balaton-Almádiba.

Igen ám, ha oly könnyen érkeznék meg az ember a valóságban is mint így a papíron, de az a kiindulás igen sok bajjal jár, mert a mi klimánk megkívánja, hogy az ember, különösen ha kissé jókor megy, úgy nyári mint téli ruhával lássa el magát s előbb azt mind meg kell újtani kissé. Hiszen lehetne készen is hozatni, de ha azt mindig úgy tennénk, akkor az otthon maradó férj gyengébben állana mint a fürdőző feleség.

Legszomorúbb az utolsó nap, százszor is megnézzük a kis táskát, nagy ládát, hogy nem marad-e ki valami s e közben olyan bucsut viszünk véghez, mintha egyenesen Congoba mennénk. Az utolsó este jókor kell lefeküdni, hogy korán reggel a gyorsvonattal mehessünk; de szemünkre nem jön álom, minden itthon hagyandó személy és tárgy kísért, reggel pedig az itélet napja virrad reánk s olyan érzés lep meg bennünket, mint a minőt Éva érezhetett, midőn a paradicsomból, a megszokott édes otthonból kiűzték. Sőt rosszabbat, mert ők együtt mehettek, de mi, Éva erre, Ádám arra! Még ugyan az indóházig elkísér bennünket a hú (?) férj s mikor beszállunk a kocsiába, megerednek könyeink; ámde ez a kesergés nem sokáig szokott tartani, mert amint a vonat az indóházból kirobog s mi még a fordulónál visszapillantunk, többnyire azt látjuk, hogy a mi Ádámunk már egészen vígan bandukol befelé, egy-egy szép menyecskét kísérve. Elmélkedésünk az ó-testamentomból az újba szökik át s holmi Judások jutnak eszünkbe. No de ne keserítsük a távozást még jobban, gondoljunk inkább arra, hogy hiszen visszakerülünk mi még! . . .

A nő örökös gyánóság alatt áll; míg leány, csak szüleivel utazik, mint asszony pedig férjével; így aztán, ha nagyobb útát kell *magába tennie*, vén fejjel gyermekké lesz, nem mer egész úton sem enni, sem inni, nehogy lekéssék, folytonosan remeg, hátha ez vagy az az útas meg találná támadni s minden pillanatban kebeléhez kapkod, mert ott van minden kincse, t. i. a bankók. Ilyen félénk a nő, ha magányosan utazik. Képzheted, hogy én is megijedtem, midőn hosszas utazásom végefelé egyik állomáson csaknem élethalál harczt folyt a helyekért. A mi kocsiunk ajtaja is felpattan s borzas fejét bedugja egy karczos gyerek, fitymálva végig néz rajtunk s ismét visszavonul, de miután a többi kocsin nem volt üres hely, a bozontos fej ismét mutatkozik s nagy teremtettézte becsörtet, hogy: «már micsoda dolog ez, nők közé erőszakolni az embert».

Magam is gondoltam, hogy nem való vadat az első osztályu coupéba bocsátani, de csak azt a megjegyzést tettem, hogy mi nők nem fogunk alkalmatlanságára szolgálni, ha csak ő nem nekünk. Nem is esett semmi baj, néhány *efféle* megjegyzésen kívül: «azért van annyi útas, mert beállott a feredés ideje, mozognak a betegek». De mi bölcsen hallgattunk, gondolva: az okosabb enged.

Végre megérkeztünk. Itt aztán valóságos éjszak-dél-kelet-nyugati szél fogadott bennünket s ha lebeszeti megfigyeléseket tennénk, mióta itt vagyunk, a szélről, mindig ugyanazt jegyezhetnők fel. Egy helyben lakótól kérdeztem, hogy szél úrfi mindig így duhajkodik-e

itt? Az volt rá a felelet, hogy: «nem volt ez így máskor, csak most, nyilván valami alvilági gonosz szabadult ki s ez csinál ilyen zene-bonát». S valóban valami dévajkodó szellemnek tarthatná a hevülékeny képzelődés, mert egyre ingerkedik velünk, kalapunkat elkapja a fejünkről, napernyőinket kifordítja, viganónkat lobogtatja s úgy összezilál bennünket, hogy alig vagyunk képesek lábunkon megállani, de nem hűt meg senkit. Valóságos tengeri szél.

Almádi igen szépen fekszik Siófok átelében, kikötő álmomással, hegyes-dombos vidéken, de még kissé éretlen alma, néhány évre van szüksége, hogy tökéletesen megérjék, azonban már így is élvezhető. A régi egyszerű borházak mellett — mert leginkább szőlőterület volt — épülnek egyre-másra a szebbnél-szebb villák, némelyik előtt gondozott virágágyak pompáznak, de még sok előtt csak «répa, retek, mogoró» terem, (a hol esetleg báránycsónak is tartanak) sőt ennek a tihanyi visszhanghoz használni szokott mondatnak a folytatását is lehet alkalmazni, t. i. «Ritkán rikkant korán reggel a rigó» — mert fa még kevés látható, de majd lesz, mert a kis csemeték erősen nőnek a jó talajban és csemetéket most is egyre ültetnek. Ámbár a közelben elég nagy erdők s bájos völgyek kínálkoznak kirándulási helyül.

Postai közlekedésünk igen primitív. Egy félig kuka leányzó hozza és viszi egy kis *zöldes* kosárkában a leveleket. Ez talán malícia a szabadjai főpostahivataltól, mely hihetőleg hasonló dolognak tartja a fürdői leveleket s van is némi igazsága. Néha aztán találkozik az ember séta közben eme nőtény Merkurral, ki hogy többszörösen értékesítse útját a faluig, a mezőn füvecskét szedeget nálánál bizonyosan okosabb állatkának. A kosár ilyenkor az út szélén fel-felfordul, a szellemi kincsek pedig kifordulnak belőle; hanem azért a mit a szél el nem hordott, az bizonyosan el jut rendeltetése helyére. Vagy talán az még előbb, a mit a szél elsodort.

Ezek árnyoldalai; de van sok előnye is, első ezek közt egészséges friss levegője, szétszórt villái, hol az ember minden fesz nélkül kényelmesen érezheti magát s miután konyhát lehet tartani, otthoniasan is. Ámbár elég jó vendéglője van. Ha az ember magányosan szeret lenni, nem háborgatja senki sem, míg ha társaságot óhajt, megtalálja azt az uszodában, ha 12 órakor megy fürödni. Itt a vízben kecses pukedlikkel bemutatathatja magát. Természetesen a hölgyek és urak külön, mert itt sokat adnak a morálra. Arról a fürdőigazgatóság nem tehet, hogy olykor egymáshoz átpillantgatnak oly ürügy alatt, hogy a férjnek vagy feleségnek, a ki oda át fürdik, mondani kell valamit, azután van «Tekints ide, tekints oda». — Ezt már nem tudom, a fény- vagy árnyoldalaihoz soroljam-e? talán legjobb lesz, ha egyéni nézetnek hagyom. Különben e napokban általános ismerkedési estély volt, a mely már jobban festett s kedélyes tánczestélylyel végződött.

A fő évad július elején veszi kezdetét, de én már régen itt vagyok s nem unatkoztam. Ugyan ki is unatkoznék a Balaton partján?

Chyzer Kornélné.

Többre becsülni a szellemet, mint a józanságot, annyi mint többre becsülni a fölöslegest a szükségesnél.

*

Az a szó, a melyet meghallgatsz, rabszolgád, az, a melyet kimondasz, urad.

*

Vannak olyan hitvány emberek, a kiknek épp oly kevés vannak igazi hibáik, mint valamire való jó tulajdonságaik.

La Rochefaucould.

*

Azok, a kiket szerettünk és elvesztettünk, nincsenek ott többé, a hol voltak, de mindig és mindenütt jelen vannak, a hol mi vagyunk.

Dumas fils.

A szerelem a művészetben.

Irta:

NYÁRY SÁNDOR.

III.

1885. tavaszán Párisban egy műkiállításban volt alkalmam látni *Piloty* Károly egy festményét, melynek czíme: *Keresztény martyrnő az arenában.* Az azóta elhalt müncheni mester képe nagy sensatiót keltett Párisban. Mindenütt, a salonokban, clubokban, kávéházakban e remek festmény képezte a beszélgetés tárgyát, bonczkés alá vette laicus és tudós, szaporán folyt a kritika a napilapokban, egy szóval a *Piloty* szép festménye Párisban esemény volt. De a mesteri ecsetelés, a ragyogó színek daczára a conceptió azért nem elégitett ki, mivel a lélektani megoldás nem volt világos, mely a martyrnő iránt a szeretetet és így a részvétet is teljes mértékben felébreszse.

Egy fiatal szép leányka teteme fekszik a kendővel betakart földön, mellette egy ketté tört fakereszt, jelölül annak, hogy mint keresztény nő a keresztény tanért szenvedett martyrhalált. A tetem felett a magasból egy kötél csüng alá, míg a leány fejénél vértócsa látható. A halálítéletet hozott birák a kis czella hátsó ajtaján távoznak, csak ezek egyike maradt kissé vissza, hogy utolsó szánalmas pillantást vessen a leánynak még a halálban is szép arczába.

Ezzel körvonaloztam a kép tartalmát.

Hogy azonban a szeretet alapján levő részvét nemével és nagyságával megismerkedjünk, mely ismét csak a szeretetre vezet vissza, meg kell előbb az eszközökkel ismerkednünk. Minden igaz embernek birja részvétét, szánalmát az, a ki szenved. Természetes azonban, hogy jobban tudjuk a szenvedő nőt sajnálni, mint a szenvedő férfit, s a szánalom is fokozódik annyiban, a mennyiben a szenvedés fokozódik. Azt kérde első sorban a kritika, hogy a *Piloty* festményén martyrhalált szenvedett nő minő halállal mult ki? A fölötte függő kötél arra vall, hogy felakasztották, holott a nyakon a kötélnak semmi nyoma sem látható, s mivel ott a vértócsa s tudjuk, hogy akasztott ember nem vérzik, e halálnem ki van zárva. A meggyilkolás, a keréketörés, vagy a vadállatok által történt kivégzés sem tehető fel, mivel a leány rendezett ruháin semmi foszlány, a testen semmi seb sem látható. Egy áldozat fekszik előttünk, sajnáljuk, hogy fiatalon kellett meggyőződésből meghalnia, de a részvét nemét nem bírjuk mérlegelni. Pedig ez nagyon fontos; mert minél könnyebb a halálnem, annál kisebb a részvét, a szánalom. Sajnáljuk ugyan a kötél- vagy golyóhalállal kimult embert, de jobban sajnáljuk azt, kit kerékbe törtek, kit izekre szaggattak, vagy vadállatok téptek szét, mivel lelki és testi fájdalma nagyobb volt. Vagy máskép, ha valaki gonosz tettért szenvedett súlyos halált, mint a társadalom salakja, sohasem birja részvétünket, míg azzal együtt szenvedett lelkünk, ki martyrhalált szenved.

Ez az indító ok, hogy a művésznek nagy súlyt kell a halálnem és módjának feltüntetésére is fektetni, hogy lelkünk az áldozat lelkével együtt érezzen, együtt szenvedjen, hogy felébredjen nem a könyörületes részvét, hanem az, mely az emberbaráti szereteten alapul.

De hát a keresztény vallásban mivel kezdették meg a martyriumot mással, mint a hit megalapítójával: Krisztussal. Itt azonban már történeti alakkal kell számolnunk, s így a részvét, a szeretet tényezőin kívül hozzá járul a történeti felfogás is. A legújabb korban a művészek e téren nagyon sajnálatos concessiókat engedtek meg maguknak, s tökéletesen figyelmen kívül hagyták a régi tradíciót.

E hibát elkövette maga nagy művész-hazánkfia Munkácsy Mihály is s bár «Krisztus a keresztfán» című festménye igazi sensatiót keltett, az sem történetileg, sem egyházilag el nem fogadható. Példa gyanánt épen azért említtem meg Munkácsy híres képét, mert felteszem, ha eredetiben nem is, de reproductióban látta azt majd minden magyar ember.

Miben áll a felfogás és miben a megoldás?

Láttuk a Munkácsy-képen a felfeszített Krisztust, két oldalt mellette a két latrot. A nagy néptömeg, mely a kivégzésnek szemtanuja volt, szép lassan elvonult, s a tetem a keresztfán marad. Mivel azonban históriával van dolgunk, arra kell ügyelnünk, hogy a históriai jelennek meglegyen nemcsak a históriai multja, de a históriai jövője is, — azaz a közönség, ha laicus is, s ha nem is egészen a helyes úton jár, képes legyen magának tényező multat és jövőt concludálni. Előttünk a kivégzett alak, ez tény. Tény továbbá az is, hogy vagy vétkezett, vagy hibázott, hogy bírái halálra ítélték, tehát meg lenne a mult is. De hát mi a jövő? Tradicionális számítás szerint a tetemet le fogják a keresztről venni és eltemetik. Lehet ez ugyan jövő, minden ember sorsa ez, de hogy ez históriai jövő lenne, azt elfogadni senki sem fogja. *Rubens* e jelenetet az antwerpeni képtárban levő festményén úgy fogta fel, hogy Krisztust leveszik a keresztfáról, s e jelenetnek nagyon sok ember a szemtanuja, s ez a felfogás lényegesen változtat a históriai tényen; mert ha még arra az állaspontra helyezkedünk is, hogy Krisztus kilétét nem tudók, előttünk a jelen momentuma, könnyen következtethetünk arra, hogy ez a nagyszámú nép nem pusztán kíváncsiságból jött ide a keresztlevétel jelenetéhez, kell, hogy a kiszenvedett nagyobb horderejű eszméknek volt mártyrja, s jöttek azok, kik őt tisztelték, tanát elfogadták, s ha az egyén nem is él, élni fog elfogadott tanaiiban, melyet terjesztenek azok, kik azt elfogadták. A nagyszámú népek jelenléte, igaz részvéte, fájdalma, az igaz, önzetlen szeretet kifejezése, melyet táplálunk nem csak azok iránt, kik mártyrhalált szenvedtek, hanem azok iránt is, kik ígéket, eszméket hirdettek, melyek szárnyra keltek, hódítottak és boldogítottak.

Munkácsy azonban nemcsak a históriai momentumot hagyja figyelmen kívül, hanem, lélektanilag véve, vét a legszentebb érzelmek, az anyai szeretet ellen is. A képen Krisztus anyja, Mária, kétségbeesésében odaborult fiának átszegezett lábaira, teste teljes súlyával ránehezedik, miáltal a szenvedő fájdalmát nagyobbítani látszik. Hisz semmiféle traditio sem közli velünk, hogy a kinszenvedés alkalmával Mária minő posztóban volt, s így a felfogás ugyancsak a mester izlésére van bízva. De minek az anyát, mint a testi fájdalom nagyobbítóját oda állítani; mikor épen az anyai érzelmek a legszentebbek, mikor épen az anya szeretné gyermeke fájdalmát egy csókkal, puha, lágy keze egy simításával eltörölni, mikor épen tőle van legtávolabb a brutalitásnak még szándéka is; mivel összes ténykedése a szereteten alapul, ebben összpontosul. Minek visszatetszést kelteni azon egyén ellen, kinek egész lelki világa a szeretetben központosul, s a mely szeretetet és jószágot sohasem vagyunk képesek eléggé meghálálni. Az anyai érzelmekkel játszani, az anyai szeretettel visszaélni pedig rút frivolitás, mely sohasem lehet jó példa ott, hol a lélek legnemesebb csiráját, a szeretetet vagy a részvétet akarjuk éleszteni.

Rubens, a brabanti festőiskola főmestere, miként soha egy művész sem, egyáltalán nem volt szerelmes természetű, de annál inkább szerették őt a nők, kik becézgették, s épen ennek a körülménynek köszönhetette, hogy olyan világhírű mester lett belőle. Első kiképeztetését Kölnben nyerte, de mivel atyja elhalt, a családfenntartás gondja reá szállott, megvált a múzsáktól és beállott apródnak. Albrecht főherceghez és Izabella főhercegnő-

höz, kik a Németalföldet, mint spanyol birtokot kormányozták. A csinos fiút a főhercegnő nagyon megszerette, s ez időtől kezdve Rubens a nők kegyenceje volt. 1600-ban a főhercegnő levelével Mantuába ment, hogy megkezdett festészeti tanulmányait Olaszországban folytathassa, hol *Gonzaga* herceg, a tudományok nagy maece-nása már csak azért is felkarolta, mert Rubens tudományos képzettséggel bírt, s a modern nyelveken kívül a classikus nyelveket is tökéletesen bírta. Kortársai azt írják róla, hogy nemcsak kiválóan szép ifjú volt, de szépen csengő hangja a társalgásban mindenki tetszését megnyerte, s kiváló finom tapintattal tudott társalogni a nőkkel. Ez lehet oka annak, hogy *Gonzaga Estrella* hercegnő, az uralkodó herceg huga, sokkal több időt töltött a művész műtermében, mint saját otthonában, s mivel a művész a nők iránt nemcsak nagyon udvarias volt, hanem tőlük határozottan félt is, Mantuából Rómába ment. Hogy azonban a nők folytonos udvarlása elől menekülhessen, visszatért Antwerpenbe, nőül vette Brandt Izabellát, ki azonban rövid idő múlva meghalt.

A politikai constellatio Európában akkoriban roppant gyanús volt. Mantua és Spanyolország közt kitört a conflitus, s már-már háború lett volna a vége a dolognak, ha a ravasz *Gonzaga* herceg nem hívta volna magához Rubenst 1628-ban s mint teljhatalmú követet nem küldi III. Fülöp királyhoz Madridba. Így lépett a diplomatiiai pályára a festő. Madridban ép úgy mint másutt, akkoriban a király csak kártyakirály volt, a nők vitték a kormányt, kik előtt még Fülöp király hatalmas cancellárja és első ministere, Francisco Gomez de Sandoval y Rojas, Lerma herceg is meghajolt, kit zsarnoksága daczára a király csakis azért tartott meg állásában, mert a cancellárral az állampénztárból sikkasztott 40 millió aranyat királyi urával testvériesen megosztotta. A madridi udvarban ki-ki azt várta, hogy Rubens mikor kezdí meg a politikai tárgyalásokat; ő pedig elkészítette a király, királynő, Lerma herceg és neje arczképét, mely utóbbi teljes befolyását juttatta érvényre férjénél, hogy a király a festőt kegyesen fogadja. Az udvarhölgyek között megindult a versenyzés, s Rubens egyformán szerethette valamennyit, mivel egyiket sem szerette. A nők szeretetét felhasználta arra, hogy szavainak a király hitelt adjon, s így sikerült neki a háborút elhárítani. Csakhogy Lerma herceg nemcsak ravasz, de messzelátó, számító ember volt; a megtörtént tényen változtatni maga sem tudott, de mivel a jövő évben, 1629-ben Spanyolország és Anglia között a háború kitöröben volt, s mivel Rubens művészetének, s szépségének híre már egész Európában elterjedt, rávette a királyt, hogy fizessen hasonló pénzzel, mint *Gonzaga* herceg, s csakugyan el is küldték Rubenst, mint meghatalmazott spanyol követet, az angol udvarhoz. A kiküldetésnek híre is már egész ribilliót csinált az angol palotahölgyek között, s az egyik krónikás följegyzése szerint a kíváncsiság, a kor legszebb és legjelesebb művészt előbb láthatni, annyira gyötörte az angol királynőt, hogy három éjszaka még aludni sem tudott. Malborough hercegnő, kit a király szeretett, egészen megfélekedezett a jó királyról, az udvarról és az etiquette-ről, maga hajtotta lovait, mikor díszes hintaján a Themse partjára kocsizott, hogy Rubenst fogadhassa. Először is a maga palotájába hajtattott vele, miáltal a királynő és a többi palotahölgyek haragját magára vonta. A királynő által felbocsízott király dühöngött, s kijelentette, hogy ő a spanyol követet nem hajlandó fogadni. Mikor aztán a hercegnő közbenjárása folytán másnap a királynő előtt megjelent, s egy szeretetreméltó dorgálás után a felség bocsánatát elnyerte, a király a királynő észjárása szerint másként gondolkodott, nagyon kegyesen fogadta, s már harmadnap kölcsönösen aláírták a békeszerződést. Természetesen az angol udvarnál akarták tartani a művészt, a királytól kezdve az udvar összes

tagjai megrendelésekkel halmozták el, de mivel a nők szerelmi vallomásaikkal a szó legszorosabb értelmében üldözték, éjnek idején Londonból távozott és Antwerpenbe ment. Itt találta őt *Medicis Mária* francia királynő meghívó levele, ki, hogy önmaga jusson uralomra, férjét felfogadott bérenczek által éjnek idején meggyilkoltatta, s fia kiskorúsága ideje alatt maga ült a francia királyi trónon. *Medicis Mária* királynő, a fiórenczi hercegi ház tagja, akkoriban a legszebb nő volt Európában; de nemcsak a legszebb, hanem a legszeszélyesebb nő is volt, kinek nagy szíve szerelemre lobbant mindazok iránt, kik akár nagyságuknál, akár szépségüknél fogva beszéltek magukról. Rubens nagy mester, szép is volt; ő volt tehát az újabb áldozat.

A férje meggyilkoltatása után magábaszállt királynő elhatározta, hogy Párisban a Luxembourg palota dísztermében férje és saját életéből ciklust festett s Rubensre esett választása, ki is sietett a királynő meghívásának eleget tenni, a mennyiben legjelesebb tanítványa *Van Dyck* társaságában Párisba utazott. A királynő minden géne-t félretéve, naponta megjelent a mester műtermében, eleinte leereszkedő volt iránta, később barátságos, végre nagyon is meleg. Rubens ez nem lepte meg, mivel tudta, hogy egész Európában a viszonyok olyanok voltak, hogy a nők tökéletesen emancipálták magukat és sans géne szerelmet vallottak nemcsak annak, ki nekik legjobban tetszett, hanem a kit legközelebb értek. A művészi tökély magaslatán álló mester, ki a tiszta idealismus és erkölcsiség tanát vallotta, alig várta, hogy a ciklus-képek készek legyenek, s a büszke, szép, *Medicis Mária* királynő, kit ellenállhatatlannak tartott a világ, az antwerpeni egyszerű mestertől kosarat kapott.

A sok között ez volt Rubensnek utolsó kalandja, mert az 1626 óta özvegy mester Antwerpenbe visszatérve belészeretett egy ottani patricius leányába, a szépségéről híres, 16 éves *Fourment Ilonába*, kivel 1635-ben egybe is kelt, s kivel a mesternek 1640-ben bekövetkezett haláláig boldogan élt. Rövid házasságának ideje alatt az ideális művészetnek szentelte művészi erejét, és pedig annyiban, hogy a hány kép e korban keletkezett, mindegyikben ott van nevének arczképe, ki őt inspirálta. Látható *Fourment Ilona* mint szent *Cecilia*, más képen mint *Diana* a vadászatban, a harmadikon mint *Andromache*, kit *Perseus* szabadít meg lánczaitól, a felvilág harcában az alvilág ellen nevének vezérszerepet juttat, oltárképeken, mint *Madonnát* ábrázolja, mindenütt szeretettel, pietással festve, költői ihlettel feltüntetve. Legremekebb alkotása, melyben szép nejét bemutatja, három ritka becsű arczkép, melyek egyike a bécsi *Belvedere*-ben, a másik kettő a szentpétervári császári *Eremitage*-ben van, hol egyszerű művészi eszközökkel alkotott meg oly ragyogó arczképeket, melyek a művészet történetében ritkítják párjukat.

Igy látjuk, hogy a művészetben az ó-kortól kezdve napjainkig a szerelem fontos tényező, éltető elemmé vált a festészetben épúgy, mint a szobrászatban, melynek nem egy remeke köszönheti létét a szerelemnek.

Holbein, Cranach és Dürer, a német művészet nagy mesterei nem voltak ily szerencsések. Holbein nevével azt jegyzi fel a krónika, hogy oly rút volt, hogy a mester nehezen bírta magát arra elhatározni, hogy neje arczképét elkészítse. Cranach neje valódi *Xantippe* volt, ki mindig arra törekedett, hogy férje életét lehetőleg elkeserítse; míg Dürer *Albrecht*, ez a magyar származású nürnbergi mester, házasságával igazi pokolba jutott. 1494-ben házasságra lépett egy előkelő nürnbergi patricius leányával, *Frey Ágnessel*, egy roppant prózai teremtéssel. A házasság Dürerre nézve jó parthienek nevezhető, akkori fogalom szerint roppant gazdagon nősült, mivel nejével 300 forintot kapott. Ez az asszony is tőle telhetőleg elkeserítette a mester életét, s többek közt, mikor Dürer nagy hírre

meg volt Európaszerte alapítva, s a nürnbergi patriciusok, élükön az aranylánczcal feldíszített polgármesterrel, őt névnapja alkalmával üdvözölni akarták, Ágnes asszony a közlegő deputátiót seprővel zavarta el a háztól.

Tény ugyan, hogy Holbein, Cranach és Dürer csudás műveket alkottak remek ecsetjeikkel, de minő lehetett volna még, ha a keserves élet helyett meg lett volna csendes, békés otthonuk, a családi élet melege és boldogsága, ha nejeik eloszlatni képesek lettek volna a gondot, bűt és bánatot, melyet az élet küzdelme okoz.

Mindebből látjuk, hogy itt is, mint mindenütt, az általunk gyengédnek nevezett nő tulajdonképen óriási nagyhatalom. Az a gyöngéd női kéz már trónokat döntött halomra, világokat alkotott, ha hivatása teljes horderejét képes felfogni és nemesen él nemes hivatásának. Attól függ mindig, miként van megalkotva szíve és lelki világa, s ha tud élni az élet technikájával, azaz okosan meg tudja bírálni, mikor kell hallgatnia az ész, s mikor a szív szavára.

Innen-onnan.

Találkozás.

Két ismerős köszöntget mosolyogva,
Kívánva titkon egymást a pokolba...
Emitt két ifjú szív egy pillantásban,
A mennyországot látja meg egymásban...
S folytatva útjokat tovább haladnak
És mind' egyformán a földön maradnak.

Aestetika.

Aestetika marad az én legkedvesebb tudományom:
Gyönyörrel függ szépzérekem, szemem minden szép leányon.
Am a villam- és delejtan, az sem utolsó dolog:
A mikor egy édes, bájos piczi száját csókolok.

Ambíció.

Kínozza őt a viszketeg:
«Valamit én is már teszek!
Teszek dicsőt, teszek nagyot!»
S a muzsán tesz erőszakot,
S most azt hiszi a golyhó:
Apósa lett Apolló.

Méri Károly.

Irodalom.

Keller Gottfried.

Zürichben egy kis hivatalnok halt meg, a kiben a németek legnagyobb elbeszélőjüket vesztették el. Ha nem élne még egy másik svájci (*Konrad Ferdinand Mayer*), azt lehetne mondani, hogy Kellerben az egyetlen német elbeszélő veszett el, a ki Kleist óta joggal tarthatott számot a művész névre.

Sokkal előkelőbb fajtájú író volt, hogysen a népszerűség hozzá szegődhetett volna. Nagy regénye: «*Der grüne Heinrich*» mindekkoráig nem ért második kiadást, s gyönyörű novellái, melyek megjelenését pedig a magasztalások egész áradata követte, nem vitték többre két vagy tán három kiadásnál. Keller jóformán csak tavaly, hetven éves korában, izlelhette meg az ünnepeltetés gyönyörét, mikor jubilaumát tartotta, s mikor mindenfelül érkezett hozzá a legjobbak hódolata.

De sokáig is tapogatózott, míg útját megtalálta. Eleinte festőnek készült s egyre-másra csinálta a képeket, melyek azonban sehogy se akartak a világnak meg-

tetszeni. Csak mindenféle hosszas kísérletezés és elég hosszú kalandozás után adta rá magát az irodalomra. Debutje azonban mindjárt megnyerte a legcompetensebbek elismerését.

A tévelygés korának emlékei ott rejtőzködnek a «Der grüne Heinrich» sorai között. E könyv humorában van valami a «Bolond Istók»-éből, a mint a svájci költő temperamentuma is sokban hasonlított az Arany Jánoséhoz. Nyugalmassága, türelmes, szelid, mosolygó kritikája a nagy és a kicsi emberekről, s az a vonása, hogy az álmodozó hajlam bámulatosan tiszta látással párosodik nála, mélysége és kedélygazdagsága, gyakran emlékeztetnek a mi irodalmunk nagymesterére.

Forma-érzéke is emlékeztet a «Bolond Istók» költőjére, a kívül azonban mérközni nem mérközhetik ebben a pontban sem. De az újabbkori német prózairók között bizonyára Keller a legnagyobb művész. A festő tanulóévei mégse veszttek egészen kárba. Mint gyakori jelenség azoknál az íróknál, a kik előbb az ecsettel próbálkoztak: a forma cultusa erősen kifejlődött benne. A rapin megtanulta a paysageban és az arcban meglátni a jellemzetest, a színek és a méretek iránti érzéke finomodott, szóval tévelygése sem volt hiába való.

Csak az a tizenöt éve veszett kárba, mely alatt az állam-szolgálat elvonta az irodalomtól. Az utolsó évtizedben azonban Keller, mintha pótolni akarta volna a hosszú mulasztást, nála szokatlan sietséggel kezdett dolgozni, s dolgozott egész haláláig. Utolsó regénye: «Martin Salander», kevéssel jubilauma előtt jelent meg.

Chef-d'oeuvre-je bizonyára a «Leute von Seldvyla» novellái s különösen az a kis remek, mely a falusi Romeo-ról és Juliáról szól. A legújabb stylü, telephon-lármájú és elektromos gépezetü regényektől semmi sem különbözik jobban, mint ez a rendkívül egyszerűen folyó, jelentéktelen történet. Azért ennek az apróságnak több chance-a van a fenmaradásra, mint sok tapageux regénynek.

Keller bizonyára nem volt a legfrissebb «ma» embere. Másképp volt élete folyása, mint szokott lenni a mostani matadoroknak, másképp is látta a világot. Ugy, mint a régi humoristák.

A Keller jelentősége az volt, hogy rehabilitálta — a jelentéktelent. A jelentéktelent, a kicsinyest és a szerényt. Ez a philosoph nem ismert érdekesebb világot, mint az apró emberek világát. Tán azért van, hogy viszont az apró, a naiv embereket Keller egy cseppet se érdekli. Az ember természettől halátlan.

Különben Keller, ha nagyon szerette is az apró embereket, soha sem számított rájuk. Sokkal jobban ismerte őket, sem hogy ne ismerte volna izlésöket. Tudta, hogy csak a kártya-hercegek érdekesekek előttük. Ezzel azonban nem sokat törődött. A naivokat szerette, de a raffináltaknak irt.

Heine hátrahagyott töredékeiből közöl mutatványokat egy francia folyóirat, s e közléssel egyidejűleg fölmerül a Heine «emlékiratai»-nak a tengeri kigyója is; mint egy idő óta csaknem minden nyáron. Pedig minél többet beszélnek róla, annál valószínűbbé kezd válni, hogy ez a rejtett kincs a valóságban nem is létezik. Az ujonnan közölt töredékekben sok elmésség van, de az egészet bátran írhatta volna akármelyik párisi journalista.

Hammerling Róbert halálának évfordulóján Grácban, ama házon, melyben a költő 1862-től 1889-ig lakott, emléktáblát lepleztek le és sírjára koszorúkat helyeztek. A leplezésnél, mely ünnepélyesen ment végbe, Goltsch író mondott ünnepi beszédet és Portugall polgármester átvette az emléktáblát a város tulajdonába. A leplezésnél jelen volt Hammerling 85 éves anyja is.

A nemzeti színházban fel fogják eleveníteni s valószínűleg már a legközelebbi évadban előadják Sardounak *Agglegények* című vígjátékát, azt a darabot, melyre a *Vadorzók* című német vígjáték erősen emlékeztet. Az «Agglegények»-et előadják még az őszön a Burgtheaterben is. A «Vadorzók» publikumának tehát mindenütt módjában lesz véleményt formálnia: volt-e valami igaz a gyanúsításban, mely szerint a «Vadorzók» szerzői inspirációjukat Sardou-ból merítették volna? Az ítélet bizonyára fölmentő, az experimentum azonban okvetetlenül érdekes lesz, mert ez a vígjáték Sardou legmulatságosabb darabjai közé tartozik.

A népszínházban e hó utolsó napján kezdődnek meg újra az előadások, még pedig a királykisasszony mennyegzője alkalmából rendezendő diszladással, melynek programja: *Szép Ilonka*, Rákosi Jenő alkalmi színműve, és a *Tündérlak Magyarhonban* című népszínmű. Másnap a hétköznapi közönségnek, *Hőköm Mátys*-t adják elő.

Váradí Antaltól, a királykisasszony lakodalma napján a budai színpadon «A királykisasszony tündér regénye» címen egy szép alkalmi költemény kerül előadásra. Cselekvénye a következő: «Egy erdő tisztásán festői magyar népcsoport hallgatja az erdő tündérének elbeszélését. A tündér beszél egy népről, mely hét vezérrel foglalja el a négy folyó és három bércz vidékét s ezer szenvedés és harcz között szerzett itt hazát. Voltak e népnek fényes napjai, melyek egekig emelték hírét, de jöttek hosszú, véres gyászidők. A forradalom és elnyomás sötét, viharos éjszakájára még is szürkült az ég s volt újra magyar király. Ennek a magyar királynak volt egy szép neje, ki nagyon szerette a magyart. Született nekik ős Budavárában egy kedves leányuk, ki magyarul érzett és beszélt. Midőn nőtt és szépült, ismerni kívánta e nép történetét. Királyi atyja elhozott egy tudós nagy férfit, ki elmondta a multak nagy sorát s midőn beszélt a nemzet szenvedéseiről, a királyleány szeméből fényes köny hullott alá. A magyar nép e könyért áldást kért a királyleányra és imája meghallgattatott: a szép királyleány ahhoz mehetett nőül, kit szeretett. A hallgatóság felsóhajt, bár valósulna meg a rege. «Legyen való!» mond a nemzet őrszelleme, mire feltárl a királyi nász fényes képe s az őrszellem azt kéri, hogy lengjen Buda ormain állandóan a magyar király vörös-fehérszöld lobogója.

A párisi Châtelet-színházban «Orient-Express» címen bohózatos látványosságot adtak elő, melynek színtere részben Bécs, részben Budapest. Természetesen magyar alakok is szerepelnek benne, s ezekben az alakokban a magyar ember azzal van jellemezve, hogy mindegyik él-hal a bajuszpedróért. — Így van és így lesz ez Párisban «Hongrie Contemporaine»-ek előtt és után, míg csak a gallus szellem ki nem merül.

Dóczi Lajos vígjátékát, *Pázmán lovag*-ot, melynek zenéjét Strauss írta, egy időben nyújtják be a budapesti és a bécsi operához, úgy hogy a première egy időben tartható meg mind a két helyen.

Színészeti kiállításra érkezett tárgyakat már e héten megkezdik rendezni a városligeti múcsarnokban. Legelőször Blaha Lujza, Prielle Cornélia és Felekiné asszonyok szobáit rendezik el. A kiállításra megküldték Kántorné síremlékének fényképét is; az emléket Prielle Cornélia állította s a marosvásárhelyi színügyi bizottság fényképezte le. Látható lesz a kiállításon Dériné naplójának eredeti kéziratja is.

Dumas a színpadi látványosságról. Hogy Dumas fils soha se volt barátja a színpadi látványosságoknak, s hogy e tekintetben egészen más ízlése van, mint Sardounak, régi dolog. Most ismét megszólalt e tárgyban s kifejtette, hogy a legegyszerűbb dekorációnak a hive, s hogy a gondosan kiczirkalmazott interieuröket, a színpadi szemfényvesztéseket, s a színésznők toilette-luxusát értelmetlennek találja. A sok érdekes közt, a mit elmond, megjegyzésre méltó, hogy a legnagyobb jelenkori francia művésznők: Rachel, Rose Chéri, Descleé soha se akartak toilette-ekkel hatni, hagyták ezt a figuránsokra, a kik egyébbel nem tudtak feltűnni.

A páholyok ellensége. *Antoine*, a párisi *Théâtre Libre* igazgatója, a ki utóbbi időben sokat beszéltetett magáról, érdekes röpiratot adott ki, melyben a színházi nézőterek átalakítása érdekében kardoskodik. Antoine ugyanis nagy ellensége a páholyoknak, s azt vallja, hogy a páholy-szisztéma okozza a színházi nézőhelyek szerfölötti drágaságát, a mi a közönség egy részét hűtlenné teszi a színházhoz, s a café-concertekbe tereli. Antoine szerint, ha a nézőtér a régi amphitheatrumok módjára volna építve, emelkedő

ülőhelyekkel, a minőket ma a löversenyterek tribunejein látni, a színház egyrészt sokkal olcsóbbá, másrészt sokkal jövedelmezőbbé válnék. Van Antoinenak még egy másik reform-eszméje is, mely azonban alighanem nyakát fogja szegni a vakmerő újtónak. Az tudniillik, hogy a színészek neveit nem kell kiírni a színlapra, mert hisz a közönség előtt a darab a fő, a színész közömbös (látná csak nálunk! . . .) s mert a színésznek minél jobb összjátékra s nem hírnévre kell törekednie. A vakmerő szín-igazgató, a ki így kihívja maga ellen a világ legérzékenyebb népet, holnap már bizonyára a morális halottak sorába fog tartozni, s az Antoine reform-eszméiről beszélni ezután már aligha lesz alkalom.

A hétről.

Kénytelen vagyok úgy kezdeni, mint az unalmas udvarló, a ki egyéb gondolat és szó híján, hölgyével szemben legelőbb is az időjárásról értekezik. (Vezércikkünk is ezen kezd, de azért csak tessék! Ez az összetalálkozás a hévmérőnél is többet mond. *Szerk.*)

De nekem rettenetes jussom van hozzá, hogy mielőtt egyébről is szólanék, a kánikuláról beszéljek. Mert az a pokoli hőség, mely ezen a héten gyilkolta el bennem a szellemesség minden csiráját, nem idő többé, hanem *esemény*.

Elvégre csakugyan itt a nyár. Ebben csak az a különös, hogy a kalendárium és a nap ismét harmonizálnak, a mit jó ideje nem cselekedtek már. Mindeddig az abnormis idő volt nálunk normális. Cseresznye-éréskor borzongtunk, barack-éréskor dideregtünk. A nyíló rózsák kelyhében itt-ott harmat helyett hópehely fészkelt a júliusi hajnalon.

Most egyszerre minden belezökkent a szokatlan rendes kerékvágásba. Betört a sokáig késelt nyár s kamatostúl önt bennünket nyakon azokkal a forró napsugarakkal, a melyekkel hónapokon át adós maradt.

Amerikában halomra hullanak az emberek a hőségtől. A kábelsürgöny szerint Chicagóban a múlt hétfőn 104 fok meleg volt. Igaz, hogy Fahrenheit szerint. Az amerikaiak mindenben szeretik a nagy számot, a nagy effectust. Fahrenheitban beszélnek, mert szegényes, európaias volna, 40—50 fok Reaumurben veszni el.

Mi, szerényebb európaiak, beérjük 30—40 fok Reaummrel is. Bele se halunk, csak tikkadtan járunk a főváros süppedékesre olvadt asfaltján. S az ember itt végre is vagy *megszokik* vagy *megszökik*.

* * *

A szökevények száma napról napra szaporodik. Budapest üres. A Tatra, meg a fürdő- és nyaralóhelyek teli vannak.

Mi, a kik itt maradtunk, a közös szenvedésben közelebb simu-
lunk egymáshoz. De csak szellemileg, nehogy még jobban kimelegedjünk. A kik máskor egymásra sem nézünk, most családias jóakarattal üldögélünk egymás mellett a dunaparti kioszk fái és az Andrássy-úti arkádok boltívei alatt. S azt a csipetnyi hűvös esti szel-
lőt, mely nagy néha felénk csap, sietünk ellehelni egymás orra elől. Mintha csak osztályos atyafiak volnánk valamennyien.

* * *

De még ebben az örült melegben sem szünetel az emberek két legnagyobb szenvedélye: a *szerelem* és a *politika*.

A szerelmes regensburgi *Thurn-Taxis* herceg ebben az örült melegben vezette oltárhoz a szerelmes magyar hercegnőt, *Margitot*. Buda vára egy napig olyan előkelő és teljes «társaság» fényében sütkérezett, aminő a leghűvösebb saisonban sem díszíti elhagyott utcáit.

A fiatalokat az öreg *Simor* hercegprimás magyarul adta össze.

Ettől aztán a hevülékeny magyar szívek országszerte olyan hazafias örömben égtek, hogy fölért az amerikaik 104 foknyi Fahrenheitjával.

Mi még ebbe se haltunk bele.

A fiatal pár sem. Szerencsésen megérkeztek a regensburgi park hűvös lombsátorá alá.

* * *

Berlinben a magyar-porosz testvéricsülés lángja lobogott magasra.

A poroszok eclatans elégtételt adtak azért a bántalomért, mely-lyel nem régiben néhány junker-lap illetet bennünket.

Egyébként, hogy *Dolinay* zónavonatját nem eresztették be, az némi jóizlésre vall. A helyett lövészeinket a legszívesebben fogadták s tejsze-vajba fűrésztözték.

A magyar expeditiót egy *Szávoszt* nevű uriember vezette.

Szávoszt ur pompás dictiókat vágott a németek fejéhez. Kijelenté, hogy mi őket szeretjük, bámuljuk és becsüljük.

Forkenbeck, Berlin polgármestere, a pompás dictiót menten visszavágta. Kijelenté, hogy viszont ők bennünket szeretnek, bámulnak és becsülnek.

Erre az urak kicserélték rendjeleiket.

Legalább reméljük, hogy a testvéricsülésnek látható nyomát *Szávoszt* ur és *Forkenbeck* ur a gomblyukaikban fogják viselni. *Szávoszt* ur kap egy csinos kis keresztet *Berlinből*, *Forkenbeck* ur meg egyet *Budapestről*.

Különben pedig Berlin és Budapest közt a testvéri szeretet épen olyan nagy marad, mint volt eddig.

* * *

A vén *Bismarck*, századának legnagyobb embere csak fecseg egyre. A fenyegető indiscretió dolgában is kimagaslik az öreg kortársai közül.

A kik szerencsésen kilódították kancellári székéből, tükön ülnek valahányszor az öreg megszólal. Pedig minduntalan megszólal. S az a gonosz szokása van, hogy mindig úgy fecseg, mintha még nem csattanna ki egészen. Mintha még mindig volna a begyében valami, a mit majd egy alkalmas pillanatban köhint csak ki. Mintha a vén oroszán a nagy ugrásra még mindig csak készülne.

Csodálatos erő, bámulatos talentum! A fecsegés eddig silány, kicsinyes hiba volt. Amióta ő fecseg, a fecsegésben van valami daemoniasan nagyszerű. Mily impozáns, vér- és vaspletykákat gyárt a friedrichsruhei hatalmas kávénéni!e!

«Elkeseredésében

Mi telhetik löle?

Nagyot üt a nyelvével

Sok számár fejére.»

* * *

A «*Pester Lloyd*», mióta *Bismarck* nyugalomba vonult, szintén nem csinálhat már folytonosan nagy világpolitikát. Hiszen azt addig is csak ketten csinálták: *Bismarck*, meg a «*Pester Lloyd*». Most már nem csinálja senki. Csak az kár, hogy méltóbb tárgy hiányában a «*Pester Lloyd*» kénytelen holmi apró-cseprő disznókérdésben Szerbiára elpuffogatni briliáns elmességének füstnélküli puskaporát.

De Szerbia, mely csak kötekedni mer a nagyhatalmakkal, de kikötöni nem, absolute tájékozatlan lehet az iránt, hogy a «*Pester Lloyd*» is nagyhatalom. Mert a kis Szerbia vakmerően megindította a háborút a nagy «*Pester Lloyd*» ellen, bezárván előtte határsorompóit.

Most a helyzet ez:

Onnan nem hozhatnak ide disznókat.

Innen nem vihetünk oda «*Pester Lloyd*»-ot.

Uramfia, mi lesz még ebből?

Legyünk rá készen, hogy nemsokára rendkívüli ülészakra hívják össze a delegatiókat s a hadügyminister elébük terjeszt egy milliárdos póthitelt.

* * *

Pedig jobb lenne békességben maradnunk. Nagyon félek a világháborútól, amióta *Albrecht* főherceg meglepte a monarchiát azzal a nem épen bizalomkeltő itélettel, hogy a hadseregünk még csak érne valamit, de a vezetése nem ér egy hajtófát sem.

Hát, hiszen ezt már mi tudatlan civilisták régen mondogattuk, de titkon mindig abban bizakodtunk, hogy nincsen igazunk. Jobban tudja nálunk *Albrecht* főherceg, a custozzai győző, hogy mi a jó vezetés — gondolók —, már pedig ő az egyetlen, a ki szerint a hadseregnél minden a legpompásabb rendben van.

S ime, most ez az egyetlen auctoritás is kimondja, hogy nekünk volt igazunk.

Kedves «*Pester Lloyd*», vegye ezt tekintetbe s kegyelmezzen meg a világbékének.

A többi monarcha már biztosított bennünket békés szándékairól.

* * *

Inkább csak magunk közt veszekedjünk. Például a vármegye gyűléseken.

Pest vármegye gyűlésén, lám, még Brutusok is akadnak. Földváry alispán, az apa ellen intézett nagy rohamot Földváry szolgabíró a fiú. A kalocsai vérengzés felett kaptak össze. A szolgabírói fiú azt vitatta, hogy legyen bár vérengzés, de éljen a törvény. Az alispáni apa jobb luteránus a fiacskájánál. Ő a mellett erősködött, hogy dehogy is legyen vérengzés. És nem is lenne — mondá —, ha nem épen azt cselekedné a szolgabíró, ami a törvényben van, hanem csak azt, a mi nincs se alatta, se felette, se mellette, se benne, hanem azért valahol mégis van.

A többség az apa pártját fogta, a ki némi kedves apai büszkeséggel incselkedett, mikor megengedte, hogy talán mégis a fia az okosabb ember. Szerencse, hogy latin közmondás mindenre van ezen a világon s így az alispán kivághatta végül a magas C-t: «*salus reipublicae suprema lex esto.*»

De szó a mi szó, a latin közmondásokat az apa tudja jobban, hanem a törvényt a fiú.

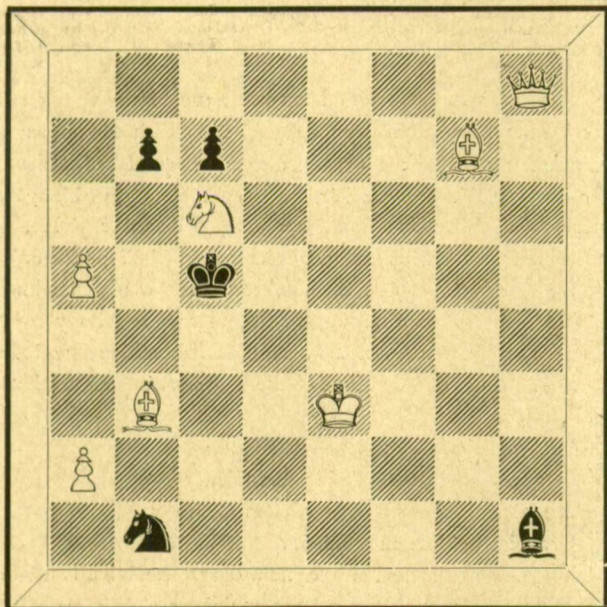
Amateur.

Sakk.

23. sz. feladvány.

Schuster Zsigmondtól Budapesten.

Sötét (5).

Világos (7).

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

A 19. számú feladvány megfejtése:

Világos

Sötét

1. Hd2—e4	Kf5×e4	1.	Fa8×e4
2. Vd1—c2 m.		2. g2—g4 m.	
1.	Va4×e4	1.	Fc5—e3
2. Vd1—d7 m.		2. He4—d6 m.	
1.	Hf1—h2	1.	t. sz.
2. He4—g3 m.		2. Vd1—f3 m.	

Helyesen fejtették meg: Scholze Riza, Utrich Mariska, Weisz Hermin Berger János, Berliner Kálmán, Csellei Manó, Dárdai Aladár, Lantos István, Lantos Miklós, Rosenberg Samu, Rosenthal Ödön, Zsarnai Kálmán, Zeisel János, E. M., J. S., M. Gy., A pesti sakk-kör és a budapesti sakkozó társaság.

Talány.

1. 2. 3. 5. Leánynév.
4. 2. 3. 7. Egy magyar nádor.
9. 11. 7. 1. 2. Keleti vallás istene.
10. 4. 10. 3. Asszonyairól és boráról híres.
6. 7. 12. 2. István király építette, Mátyás király nyaralt benne.
7. 8. 5. Hadvezér 1526-ban.
9. 10. 11. 10. 4. Magyarország egyik megyéje.
- 1—12. Egy szerelmes pár.

Heti posta.

Budapest. S. Gyula. Egy 92 lapra terjedő elmefuttatást személyesen kíván nekünk felolvasni és kéri, hogy tűzzünk ki napot és órát. Nem várhatja vele, míg a temperatura kissé lehül? A kilátásba helyezett 200 gondolat szintén gondolkozóba ejt Valamivel kevesebb, több volna. A beküldötték közül egy-két szem megakad a rosta fenekén, de az sem valami bánati buza. Egyébiránt bármikor szívesen látjuk. — **Nápoly. Aquario.** Hogy mennyire megörültünk küldeményének, arról mai számunk is tanúskodik. A példányokat újra postára tétettük s azt hisszük, most már nem lesz fennakadás. — **Budapest. Sch. Tivadar.** A bekötési táblához most készül a rajz, melyet kisebbített alakban bemutatni is fogunk. Addig szíveskedjék türelemmel lenni. **Arad.** Kedves collegánk «az Alföld» olykor megtisztelt bennünket azzal, hogy cserkészni jár «A Hét» pagonyába. Megteszik azt mások is, hát nincs mit rossz néven venni rajta. Mióta az írói tulajdonjogról szóló irott törvényünk van, azóta felszaporodott a Csáky szalmája. De annyit csak megethetne a t. collega, hogyha már egy-egy cikkünk megtetszik neki és átveszi, be is vallhatná, hogy honnan vette. Vagy azt hiszi, hogy az «Egy házassági akadály», melyet legutóbb átvett, kevésbbé érdekelte volna közönségét, ha megtudják, hogy «A Hét»-ből puskázta?

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Kiss József.

Főmunkatárs: Justh Zsigmond.

Fekete, fehér és színes selyem-damasztokat

1 frt 40 krtól 7 frt 75 krig, méterenként (18 fajtában) küld darab vagy ruhaszámra bér- és vámmentve. **HENNEBERG G.** (cs. és kir. udv. száll) **Zürichi** gyári raktára Minták kívánatra küldetnek. Levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó.

VÁROSLIGETI SANATORIUM

Budapest, VI., Hermina-út 9.

Miniszterileg engedélyezett intézet minden állásu magán szülő és beteg nők számára.

— Ápolási díj (teljes ellátással és orvosi felügyelettel) 3—6 frtig egy napra.

Dr. Szalárdi Mór, Dr. Temesváry Rezső,
igazgató orvosok.